

Møte torsdag den 19. november 2009 kl. 10

President: Akhtar Chaudhry

Dagsorden (nr. 17):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av retningslinjer for stortingsgruppene og uavhengige representanters bruk av tildelte midler (Innst. 36 S (2009–2010))
2. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 17. november 2009)
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til inngåelse av en avtale mellom Norge og Tyskland om omgjøring av Den tyske skolen i Oslo – Max Tau til en tysk-norsk bikulturell skole (Innst. 43 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 92 (2008–2009))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om årsmelding til Stortinget fra styret for pensjonsordningen for stortingsrepresentanter (Innst. 35 S (2009–2010), jf. Dokument nr. 22 (2008–2009))
5. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale med tilhørende protokoll mellom Norge og Slovenia, undertegnet i Ljubljana 18. februar 2008 (Innst. 41 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 96 (2008–2009))
6. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til en skatteavtale med tilhørende protokoll mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 29. juni 2009 (Innst. 42 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 97 (2008–2009))
7. Referat

Presidenten: Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Per Arne Olsen fra og med 23. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Morten Stordalen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold vil framsette et representantforslag.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:01:58]: Jeg har gleden av å fremme et representantforslag på vegne av Laila Dāvøy, Knut Arild Hareide og meg selv om humanitære og helserelevante tiltak for papirløse migranter.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:33]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av retningslinjer for stortingsgruppene og uavhengige representanters bruk av tildelte midler (Innst. 36 S (2009–2010))

Stortingspresident Dag Terje Andersen [10:03:05]: Presidentskapet legger fram innstilling om endring av retningslinjer for stortingsgruppene og uavhengige representanters bruk av tildelte midler. Forslaget går ut på at også grupper i opposisjon med to representanter får rett til opposisjonstillegg.

I henhold til dagens regler for gruppetilskudd har grupper i opposisjon med en–to representanter ikke rett til opposisjonstillegg. Grupper med tre–fire representanter får et halvt opposisjonstillegg, mens grupper med flere enn fem representanter får fullt opposisjonstillegg.

Presidentskapet vil vise til den betydning det har for det parlamentariske arbeidet at de enkelte partigruppene har et godt fungerende sekretariat. Reglene om opposisjonstillegg ble i sin tid innført for å gi opposisjonspartiene mulighet til å kunne ha en viss stab av rådgivere ansatt i gruppene, spesielt med henblikk på partier som etter regjeringsskifter går fra posisjon til opposisjon.

Presidentskapet ser at det kan argumenteres for at også grupper med færre enn tre–fire representanter har behov for opposisjonstillegg for å kunne opprettholde et gruppesekretariat med tilstrekkelig faglig bredde. Jeg vil understreke at dersom gruppene ikke har mulighet til å sikre en viss kontinuitet innenfor staben av politiske rådgivere, vil det igjen kunne begrense gruppenes mulighet til å fylle sin parlamentariske rolle. Endringer i gruppenes størrelse vil ofte følge etter valg, og det må også få konsekvenser for gruppens ressurser. Presidentskapets flertall kan likevel ikke se at det er tungtveiende grunner til at grensen for opposisjonstillegg skal gå mellom grupper med to og grupper med tre representanter. Etter flertallets syn er det rimelig å utvide gjeldende regler til også å omfatte grupper med to representanter.

På denne bakgrunn vil flertallet gå inn for å endre regelverket med virkning fra 1. oktober 2009, slik at også partigrupper med to representanter får rett til et halvt opposisjonstilskudd.

Presidentskapet har for øvrig rettet en feil i § 3 første ledd annet punktum i regelverket om bruk av gruppetilskudd, der henvisningen skal omfatte grupper som har fem representanter eller flere.

Øyvind Korsberg (FrP) [10:05:37]: Det er redegjort for det reglementet som har vært til nå, og det reglementet som blir gjeldende etter at vi har behandlet denne saken.

Jeg skal redegjøre for mindretallets syn i Presidentskapet. Når man har et reglement, kan det av og til få en utilsiktet effekt når en regel gjøres gjeldende. Da kan det være fornuftig å endre reglene i tråd med det som var intensjonen.

Den saken vi behandler her i dag, har ikke et slikt element i seg. Dette med tilskudd til gruppene har vært de-

battert mange ganger ved ulike anledninger. Regelverket har vært helt klart. Det har vært helt forståelig, og konsekvensene av det regelverket har vært helt krystallklart. Det er det ingen som har vært i tvil om. Det har også vært et samstemt storting som har laget de reglene som vi har hatt til nå.

Så får vi en situasjon – etter det valget som Venstre gjorde – som medfører at Venstre får de inntektene som de får. Det er altså et demokratisk valg, foretatt av det norske folk, som har sørget for at Venstre er i den posisjonen som de er i. Det synes jeg også det er grunn til å tenke litt over.

Jeg må jo si at jeg skjønner godt at Venstre har kommet i en situasjon der de har en for stor stab rundt seg i forhold til inntektene. Det er det veldig mange som opplever i disse tider. Det er veldig mange innenfor næringslivet som er i akkurat samme situasjon, som må gå til det skritt å redusere sin stab, si opp ansatte, permittere ansatte. Men de har ingen de kan gå til for å be om mer midler. Her i huset kan vi gjøre det. Jeg tror det blir vanskelig å få en forståelse utenfor denne salen, når man ikke har en forståelse innenfor denne salen, for den situasjonen som enkelte opplever utenfor kontra det man gjør inne i denne salen.

Jeg skjønner Venstre, og jeg har ingen problemer med å forstå at Venstre sender en søknad for å ivareta sine arbeidstakere. Men jeg har ikke forståelse for den måten som flertallet i Presidentskapet behandler regelverket på. Jeg synes det er en lettvinnt omgang med regelverket. Har man et regelverk, er det også ment å gjelde. Og det er ikke slik at det er akseptert at man endrer et regelverk underveis i en fotballkamp, f.eks. Man gjør det heller ikke etter kampen. I den grad man endrer regelverket, gjør man det før neste sesong. Skulle man gjøre endringer i regelverket – og det kan det være grunn til å gjøre, det kan man ha en debatt om – bør det gjøres gjeldende etter neste valg, slik at ingen får for mye, men at man får tatt en debatt på et prinsipielt grunnlag. Og det er den jeg synes det er interessant å ta.

Så er det mange andre eksempler man kan ta. Dersom det f.eks. er noen som er oppe til eksamen og får et dårlig resultat, og så finner man ut at man bare senker kravet, slik at vedkommende kommer inn på det han søker på, kalles det bl.a. for kameraderi. Og dersom det hadde skjedd her, tror jeg ikke vi hadde kommet til å akseptere det.

Jeg tror at det som nå skjer, egentlig bare setter Stortinget i et litt dårlig lys. Jeg tror faktisk det også setter Venstre i et litt dårlig lys, hvis Venstre rett og slett blir bevilget ut av en vanskelig situasjon av Stortinget. Som jeg sa tidligere, kan ikke næringslivet gjøre det samme.

Så er det jo slik at Venstre med dagens ordning har en rimelig god økonomi. De vil altså få et tilskudd på 1,7 mill. kr pr. representant, mens eksempelvis Fremskrittspartiet får 768 000 kr pr. representant. Vi klarer oss veldig godt med det beløpet. Vi kunne endog tenke oss å redusere det beløpet med 30 pst., slik det også kommer til å framgå av innstillingen fra finanskomiteen når vi skal behandle budsjettet. Men gjør man den regelendringen nå,

vil Venstre får et tilskudd på 2,2 mill. kr pr. representant, og det er rimelig mye.

Til slutt registrerer jeg bare at politisk vennskap koster dyrt.

Per-Kristian Foss (H) [10:11:11]: Jeg rår Høyres representanter til å stemme for innstillingen fra Presidentskapet, som jeg er en del av. Jeg synes ikke denne problemstillingen kan sammenlignes verken med en fotballkamp eller med markedssvikt i enkeltbedrifter – ei heller med politisk vennskap. Men hvis det er slik at Fremskrittspartiet oppfatter det slik at det å stemme sammen i sak er uttrykk for et slags varig politisk vennskap, skal jeg merke meg det, og jeg vil komme tilbake til saken.

For ordens skyld må jeg også si at det er jo ikke slik at Venstres tilskudd etter valget blir uendret – bare så det er sagt. Det dreier seg om, er at det er en grense for hvor lavt man skal kunne falle i tilskudd gjennom det såkalte opposisjonstilskuddet.

Man sier at regelverk ikke kan forandres. Jeg må da med respekt å melde få lov til å si at det kanskje er uttrykk for en respekt for Stortingets presidentskaps tidligere innstillinger som jeg synes kanskje er litt i overkant, og jeg skal illustrere det ved å si følgende:

Vi har tidligere hatt situasjoner med små grupper – jeg kan huske så langt tilbake som til Aune-listen, hvor Aune var en person innvalgt fra ett fylke, og vi hadde Kystpartiet, innvalgt fra ett fylke. Det er forskjell på Aune-listen, for å ta det mest ekstreme, og Venstres situasjon nå, for Venstre er et politisk parti – om jeg får lov til å si det slik – som har ambisjoner som ligger utover det å være representert fra to fylker, og hvis praktiske jobb nå er at man med to representanter skal følge med i alle Stortingets komiteer. Det krever selvfølgelig mye av representantene, men det krever også noe når det gjelder administrativ støtte, og det er ut fra en rimelighetsbetraktning at vi er gått inn for dette lille tillegget. Jeg synes faktisk også at det er en fordel – og kanskje en betingelse, hvis jeg får lov til å si det så sterkt – i et demokrati at man parlamentarisk sett kan ha gode arbeidsbetingelser for både store og små grupper. Dersom en gruppe går inn i en fireårsperiode og føler at man ikke har fått betingelser som gjør at man kan fungere som en helhetlig gruppe og et politisk parti, er det en svakhet for demokratiet, selv om, selvfølgelig, flertallet har rett, og flertallet kan bestemme. Men det å ta hensyn til et mindretall er faktisk også et kvalitetstegn ved et demokrati. Det er derfor jeg uten store problemer anbefaler Presidentskapets innstilling.

Borghild Tenden (V) [10:14:02]: Jeg skal være kort: Jeg ønsker bare å takke et nesten samlet presidentskap, som har valgt å imøtekomme Venstres henstilling om å endre regelverket slik at vi i Venstres gruppe får et økonomisk fundament som gjør at vi kan følge det meste av Stortingets arbeid på en ordinær måte, selv med bare to representanter. Tusen takk!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 389)

Sak nr. 2 [10:14:38]

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 17. november 2009)

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 30 minutter, og at taletiden fordeles slik: Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegget fra utenriksministeren innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:16:12]: Utenriksministeren innledet sin redegjørelse med å lovprise forutsigbarheten som EØS-avtalen sikrer oss. La meg derfor innlede med å påpeke at forutsigbar også for så vidt er en dekkende beskrivelse av utenriksministerens halvårslige redegjørelse om EØS.

I høst har vi alle fulgt dramaet rundt EUs Lisboa-traktat. Til slutt stod og falt det hele på Tsjekkias president, Václav Klaus. At det ble nettopp han som holdt traktatens skjebne i sin hånd, viser den historiske ironien i Gahr Støres kollega Erik Solheims kontante avvisning for 15 år siden av at Øst-Europa noen gang ville komme med i EU. Et sannspådd leserinnlegg i Aftenposten i 1994 påpekte at hvis Solheim ville si nei til EU for å vente på Øst-Europa, risikerte han at østeuropeerne måtte vente på oss. I dag får vi vel egentlig bare håpe at Klaus og hans med-EU-borgere har stor tålmodighet.

Det er flere trekk ved Lisboa-traktaten som vil føre til et mer effektivt EU, men som vil skape problemer for norsk mulighet for påvirkning. Raskere beslutninger, mer makt til Europaparlamentet og Europarådet og bortfall av søylestrukturen som utfordrer grensene for EØS-avtalen, er noen eksempler.

Utenriksministeren viser til at han tidligere har presentert hovedelementene i UD's utredning om Lisboa-traktatens konsekvenser for Norge. Men fortsatt savner Høyre noen klare tilbakemeldinger om hvilke konkrete tiltak Regjeringa vil iverksette for å møte utfordringene vi nå blir stilt overfor. Vi har flere ganger de siste årene sett eksempler på at Regjeringa sent blir oppmerksom på viktig EU-lovgivning eller påvirker for lite og for sent. Vi får bekymringsmeldinger om at Norges eneste nasjonale ekspert i Europaparlamentet nå er trukket tilbake, samtidig som UD påpeker at Europaparlamentet blir stadig viktigere. Vi hører rapporter om at Norges EU-delegasjon, med sine 34

diplomater og fagråder, har bare fire adgangspass til Europaparlamentet. Da jeg stilte utenriksministeren spørsmål om dette i spørretimen for et par uker siden, hadde selvfølgelig utenriksministeren helt rett i sitt svar om at Norges forhold til Europaparlamentet ikke står og faller på én nasjonal ekspert. Problemet er bare at det signalet som sendes når Europaparlamentet øker i betydning, er at vi trekker ned vår innsats i forhold til påvirkning.

Tidligere utenriksminister Thorbjørn Jagland påpekte senest på tirsdag det problematiske i at vi gjennom EØS-avtalen bare forholder oss til Europakommisjonen, som blir relativt mindre viktig i og med Lisboa-traktaten. Disse problemene må vi ta alvorlig, og jeg synes det ikke er betryggende at det er så vanskelig å få klarhet i hva utenriksministeren tenker å gjøre.

I VGs leder i dag kan vi også lese om det samme, og det er helt riktig, som VGs leder påpeker, at utenriksministeren i Stortinget på tirsdag konstaterte at Lisboa-traktaten gir større myndighet til de organene i EU der Norge har dårlig kontakt.

Vi feirer i år EØS-avtalens 15-årsjubileum, skjønt det å si at vi feirer, er kanskje et litt sterkt ord. Forutsigbarheten og stabiliteten utenriksministeren skryter av, må ikke få gjøre oss blinde for at EØS-avtalen nærmer seg sin utløpsdato. Etter 15 år er det nesten ingen i EU-systemet som kjenner avtalen eller er særlig interessert i å utnytte mulighetene den gir til nærmere politisk dialog mellom EU og Norge. Og det er egentlig ikke spesielt rart, i og med at EU nå omfatter 27 land og har utviklet seg raskt både i bredden og i dybden.

Utenriksministeren nevnte at Stortinget har en viktig rolle å spille overfor Europaparlamentet. Jeg mener Stortinget har en viktig rolle å spille i EØS-prosessen i det store og hele, og jeg er opptatt av at denne rollen skal bli noe mer enn sandpåstrøing.

Europautvalget er et nyttig organ for dialog om viktige europasaker, men utvalget kan fungere bedre enn i dag. Jeg vil oppfordre Regjeringa til å sende fagstatsråder oftere til møter i Europautvalget, slik at utvalget kan få grundige orienteringer også om større saker som tilligger fagdepartementene. Vi har gjentatte ganger etterlyst norske standpunkter til viktige EU-prosesser som Stockholm-programmet, uten å få utfyllende svar. Høyre vil komme tilbake senere med konkrete forslag for å vitalisere Stortingets arbeid med de politiske prosessene som til enhver tid pågår i EU.

Ingenting understreker behovet for dette arbeidet bedre enn listen med direktiver som utenriksministeren leste opp under sin redegjørelse på tirsdag. De fleste av disse direktivene ble vedtatt for flere år siden i EUs organer. Når debatten dukker opp her i Norge, har vi ingen mulighet til å påvirke den europeiske diskusjonen.

Utenriksministeren nevnte at Regjeringa nå jobber aktivt overfor EU for å sikre at bankinnskuddsgaranti-direktivet ikke skal svekke nivået på den velfungerende norske innskuddsgarantiordningen. Jeg vil gjerne ha en konkretisering av hva man gjør for å fremme norske synspunkter og overfor hvilke organer, og ikke minst hvilke erfaringer Regjeringa har gjort seg med det ar-

beidet som ble gjort i forkant av at direktivet ble vedtatt.

Vi har merket oss, og gledet oss over, det gode samarbeidet mellom Regjeringa og det for øvrig borgerlige svenske EU-formannskapet, som bl.a. har resultert i norsk deltakelse på flere uformelle ministermøter. Det er verdifullt. Utenriksministeren sier:

«Regjeringen tar sikte på å videreføre det konstruktive samarbeidet med det kommende spanske formannskapet.»

Jeg skulle gjerne hatt utenriksministerens vurdering av hvor sannsynlig det er at spanjolene vil gi norske synspunkter og representanter like god tilgang som det svenske har gjort det siste halvåret. Vi kan jo alle filosofere litt over at vi har satt oss i en situasjon der vi er avhengige av å stole på at andre land er villige til å gi oss innflytelse.

Et interessant trekk ved norsk europapolitikk i den senere tid er jo hvor stor del av vår diplomatiske innsats overfor EU-systemet som har som eneste mål å sikre oss deltakelse. Dette handler, som utenriksministeren sjøl påpeker, ikke bare om EØS og tilknyttede programmer og byråer, men også om initiativer innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikken og det justispolitiske samarbeidet. Vi har vel nå rundt 60 særavtaler om tilknytning til ulike EU-initiativer utover EØS. Bare i det siste har vi snakket om «Stockholm-programmet», EUs rammebeslutning om soneoverføring, European Research Area, nye byråer og institutter som ikke lenger skal ha EØS-landene som observatører. Resultatet blir en norsk europapolitikk som er nesten blottet for politisk innhold, men som setter alt inn på å forhandle fram adgang og deltakelse.

Vi er glade for at Regjeringa har varslet at de setter i gang arbeidet med en evaluering av EØS-avtalen, slik Stortinget bad om i juni. Norsk offentlighet trenger en ærlig debatt om EØS-avtalens mange svakheter. Høyre ser fram til å få presentert Regjeringas opplegg for evalueringa og støtter ambisjonen om at utvalget skal være forskningsbasert og også bredt sammensatt. Som mange har påpekt, er Norges tilknytning til EU til sjuende og sist et politisk spørsmål. Men Høyre mener prinsipielt at de fleste politiske debatter styrkes av en kunnskapsbasert tilnærming.

Jeg innledet med å kalle utenriksministerens redegjørelse «forutsigbar». Men la meg avslutte med å rose statsråden for at han, i alle fall utenfor denne salen, nå etter valget virker mer åpen for de utfordringene vårt utenforskap påfører oss. Under NUPIs utenriksministerdebatt fikk vi til dels svært klare situasjonsbeskrivelser fra både den nåværende utenriksministeren og hans forgjengere. Men kanskje enda viktigere – jeg merket meg med interesse at han også benytter sosiale medier for å gi uttrykk for sin frustrasjon. På mandag, etter møtet i EØS-komiteen og før EUs utenriksministermøte skulle begynne, kunne vi på Twitter lese:

«Møte over, norge reiser ut mens resten av europa reiser inn.»

Dette er altså vårt demokratiske underskudd, oppsummert på under 140 tegn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [10:24:56]: Høyre har gjentatte ganger, delvis også i dag, gjort et nummer av at de tre regjeringspartiene har forskjellig syn på norsk EU-medlemskap. I grunnen ingen stor sensasjonell observasjon!

Dersom valget i høst hadde gjort at flertallet i Stortinget hadde vippa den andre vegen, altså at Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti hadde fått flertall – partier som så vidt jeg veit, har ganske ulike syn på EU, dersom de i det hele tatt har noe syn – hvilken holdning til norsk EU-medlemskap hadde ei regjering utgått av disse fire partiene, hatt? Og neste spørsmål: Hvilke andre partier som er for EU-medlemskap, har Høyre på sikt ambisjon om å regjere sammen med?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:25:47]: Det er én vesentlig forskjell på det som lå til grunn for den forrige regjeringa, altså regjeringa utgått av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, og regjeringsgrunnlaget til den regjeringa som nå sitter. Den andre regjeringa hadde en sjølmordsparagraf som tilsa at dersom EU-saken kom på dagsordenen, var det ikke lenger grunnlag for regjering. Den nåværende regjeringa har derimot en sjølkneblingsparagraf som går ut på helst ikke å snakke om EU-spørsmål i det hele tatt. Det er helt åpenbart at Høyre som det eneste klare ja-partiet selvfølgelig vil føre en politikk som går ut på å få Norge inn i EU.

Og for å svare på representanten Myrli's andre spørsmål kan jeg vel egentlig stille spørsmålet tilbake: På hvilken måte vil Arbeiderpartiet sørge for å ta ansvar for at Norge kommer inn i EU?

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Svein Roald Hansen (A) [10:27:08]: Jeg vil takke utenriksministeren for en bred gjennomgang av status i mange EØS- og EU-saker. Jeg skal konsentrere meg om to av elementene.

Under valgkampen for fire år siden traff jeg en eldre mann som fortalte at han og kona nå skulle dra til Spania og være der fram til jul. Og vet du hva, sa han, når vi går til legen der, slipper vi egenandel. Dette er én av de mange tingene vi kan takke EØS-avtalen for, men som det er liten oppmerksomhet omkring. I det indre marked denne avtalen gjør oss til et fullverdig medlem av, behandles vi som spanjoler i Spania, som franskmenn i Frankrike, osv. Vi kan kjøpe leilighet i sydligere land, uten noen form for dikkedarer. Vi slipper egenandel hos legen. Vi har de samme rettighetene og den samme tryggheten som innbyggerne i det landet vi oppholder oss i, har, enten vi er der som pensjonister og bor der noen måneder i året, eller om vi er der som arbeidstakere eller studenter. Slik har EØS-avtalen gjort at også vi nordmenn er en del av dette samarbeidet som har omformet Europa, fra en verdensdel med stridigheter, konflikter og kriger til en verdensdel fylt av muligheter, rettigheter og trygghet, på tvers av landegrensene som før var et hinder og noen steder en mur.

EØS-avtalen er 15 år, og den har tjent oss vel. Det viktigste er selvsagt at den har sikret at norsk næringsliv kan konkurrere innenfor det samme regelverket i det

europaiske markedet. For et land som er avhengig av å eksportere halvparten av det som skapes, og som har våre europeiske naboer som marked for 80 pst. av denne eksporten, er dette helt avgjørende for titusenvis av arbeidsplasser.

Det er to næringer som er unntatt fra dette, landbruket og fiskerinæringen. Fiskerinæringen har i disse 15 årene sett hvilken ulempe det er å stå utenfor. Én ting er tollbarrierene, like alvorlig er laksesakene og de problemer disse har påført næringen.

I dag har vi stridighetene rundt makrellfisket. Det er ingen tvil om at disse stridighetene hadde vi unngått om også fiskerinæringen hadde vært omfattet av det felles regelverket.

EØS-avtalen er også ankerfestet for vår deltakelse i det omfattende samarbeidet som siden 1994 har utviklet seg innenfor EU. Det gjelder forskningssamarbeid, utdanningssamarbeid, samarbeid om forbrukerrettigheter, likestilling, kultur, media osv. I alt 17 programmer er vi med i. I tillegg deltar vi i Schengen-samarbeidet om indre og ytre sikkerhet. De siste årene er det her den sterkeste utviklingen i samarbeidet har skjedd, innenfor politi og justisvesen. Den siste avtalen, Prüm-avtalen, som vi har fått bli med i, undertegnes i disse dager.

Alt i alt har omfanget av og dybden i vårt samarbeid med EU, med EØS-avtalen og Schengen-samarbeidet som rammeverk, gjennom disse 15 årene blitt så omfattende at vi er mer integrert i EU-samarbeidet enn medlemslandet Storbritannia.

Gjennomgangen av EØS-avtalen, som nå skal foretas, og de konsekvenser denne har på alle samfunnsområder, vil vise hvor viktig dette samarbeidet er for Norge, økonomisk og politisk. Jeg tror mange vil bli overrasket, også i det politiske miljøet, over hvor omfattende samarbeidet er blitt, og over hvor verdifullt det oppfattes på de ulike områdene.

Jeg håper at dette kan skape et mer omforent grunnlag for å diskutere vårt forhold til EU-samarbeidet. Om det ikke flytter stabbesteiner i synet på om det fornuftigste ville vært, slik Arbeiderpartiet mener, at vi skaffet oss stemmerett gjennom medlemskap i dette samarbeidet, håper jeg i det minste at det kan skape den erkjennelse at vi deltar i dette, fordi det er i vår egen interesse. Det er et samarbeid som på mange områder har skapt nye og bedre muligheter for at vi kan løse oppgaver sammen – oppgaver som hvert enkelt land ikke kan makte alene.

Lisboa-traktaten trer i kraft 1. desember. Både i redegjørelsen og i Ine M. Eriksen Søreides innlegg ble det påpekt at det får en del konsekvenser for hvordan samarbeidet virker.

Den felles parlamentarikerkomiteen i EØS har bedt EU-kommisjonen sørge for at forslag til ny politikk eller direktiver som sendes parlamentene i medlemslandene for såkalt nærhetssjekk, også sendes til Stortinget, Alltinget og parlamentet i Liechtenstein. Svaret har vært at det vil bli vurdert når Lisboa-traktaten trer i kraft.

Jeg håper vi får til den ordningen. Det betyr at vi her i Stortinget får muligheter til å behandle og diskutere sakene på samme tid som de diskuteres i Europa. Vi må vende

et mer aktivt blikk – også fra Stortingets side – til Europa. Jeg har to ting som vi må ta opp her i Stortinget, som ligger over fra behandlingen av en aktiv europapolitikk, nemlig å få et Stortingets kontor i Brussel, som hjelper oss i dette arbeidet, og jeg tror også vi bør få en delegasjon til Brussel, slik vi har til FN. Det ville være nyttig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:32:36]: Det er ikke tvil om at Norges utenforskap gir oss betydelige problemer. Utenriksministerens redegjørelse og opplisting av direktiver viser jo at Norge kommer på etterskudd når det gjelder diskusjonen av direktivene, gang etter gang.

Men spørsmålet til Arbeiderpartiet er ikke hvilke konkrete tiltak man gjennomfører for at vi skal komme i forkant, spørsmålet til Arbeiderpartiet går på prinsipp: Når forventer Arbeiderpartiet at partiet vil ta et standpunkt i forhold til EU og være med Høyre for å få Norge inn i EU?

Svein Roald Hansen (A) [10:33:12]: Hvis representanten Gitmark tok seg bryet med å lese Arbeiderpartiets program, ville han vite at vi i lang tid har vært et parti som mener at det beste for Norge er å bli medlem i EU. Vi har hatt to folkeavstemninger hvor Arbeiderpartiet har arbeidet for å få til et ja, så problemet er ikke Arbeiderpartiet her i salen.

Opgaven vår – og oppgaven for alle som mener at vi burde bli medlem – er jo å overbevise det norske folk om at det ville være klokt å skaffe oss stemmerett i det samarbeidet vi allikevel er så dypt integrert i. Det er en krevende oppgave, og hvis representanten Gitmark har forslag til en vri som kan føre til en holdningsendring i det norske folk, så skal jeg lytte med stor interesse og delta aktivt i det arbeidet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:34:08]: For at vi skal få en holdningsendring i det norske folk, trenger vi en debatt. Vi trenger et arbeiderparti som viser til de positive sidene et EU-medlemskap faktisk vil bringe for Norge, og vi trenger et arbeiderparti som kan distansere seg fra sine to samarbeidspartnere, og gå bort fra Soria Moria Is og Soria Moria IIs svinebinding av partiets standpunkt.

Jeg er fullstendig klar over forskjellen mellom Soria Moria-erklæringenes og Arbeiderpartiets standpunkt, men det burde være i Arbeiderpartiets egeninteresse å drive en aktiv europapolitikk i denne diskusjonen. Det er jo det samme som ble sagt når det gjaldt EU og irenes innfallsvinkel i den forbindelse: Hvordan kan man tro at befolkningen skal være positiv til noe man snakker negativt om hele uken? Det samme går tilbake til Arbeiderpartiet. Vil ikke Arbeiderpartiet være med på å diskutere EU-standpunktet? Ser ikke Arbeiderpartiet at holdningsendringer først og fremst kommer ved at man viser de positive sidene et EU-medlemskap faktisk vil bringe?

Presidenten: Presidenten er ikke sikker på om «svinebinding» er et parlamentarisk uttrykk.

Svein Roald Hansen (A) [10:35:17]: Jeg har vært i denne salen siden 2001. Da fikk vi Bondevik I-regjeringen, og Høyre deltok altså i en regjering med en selvmordsparagraf.

Jeg mener å ha godt belegg for å si at det har vært et taktskifte i diskusjonen rundt vårt forhold til EU og EØS-avtalens innvirkning på norsk politikk siden regjeringsskiftet i 2005. Alt det som ligger i Regjeringens aktive europapolitikk, og som Høyre for så vidt bidro til å forsterke gjennom behandlingen her i Stortinget, kunne jo Høyre gjort i regjering fra 2001. Hvorfor kom ikke utenriksminister Jan Petersen til Stortinget med egne redegjørelser om EØS- og EU-samarbeidet? Hvorfor ble tilskuddet til Europa-informasjon på Utenriksdepartementets budsjett kuttet ned, ikke økt, i den perioden? Det har skjedd et taktskifte i diskusjonen rundt EU siden vi fikk en rød-grønn regjering.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:36:28]: I og med at jeg stilte et spørsmål i min svarreplik til representanten Sverre Myrli, kan jeg kanskje prøve å gjenta det spørsmålet.

Dersom det er interesse hos Arbeiderpartiets representanter, Sverre Myrli og Svein Roald Hansen inkludert, for å få Norge inn i EU, er mitt spørsmål: Vil Arbeiderpartiet ta ansvar for at det flertallet Høyre og Arbeiderpartiet nå har i Stortinget, bidrar til at Norge sender en EU-søknad?

Svein Roald Hansen (A) [10:37:02]: Jeg tror alle vi som er opptatt av at vi burde vært medlem i EU fra 1972, og i hvert fall fra 1994, vil gjøre landet en bjørnetjeneste ved å sende en EU-søknad før vi vet om vi har sjanse til å få ja i en folkeavstemning. Det tror jeg ville være meget uheldig.

Jeg tror også at det som representanten Ine M. Eriksen Søreide avsluttet sitt innlegg med å si, at EØS nærmer seg en utløpsdato, er et farlig signal å sende. Det er som å kaste ut oljekaminen før vi vet om vi kan få installere varmpumpen. Så det å så tvil om hvorvidt det nest beste i vårt forhold til EU kan fortsette å vare før vi vet om vi kan få det noen av oss, bl.a. Ine M. Eriksen Søreide og jeg mener er det beste, er en risikosport. Vi kan ende opp med større problemer enn vi liker å tenke på.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Peter N. Myhre (FrP) [10:38:20]: Denne første delen av debatten viser jo i hvert fall at Arbeiderpartiet og Høyre har én ting til felles, og det er at de begge to velger ihuga EU-motstandere som regjeringsspartnere, slik at når Høyre er i regjering med Kristelig Folkeparti og Venstre, er på en måte Høyre lammet i sitt EU-medlemskapsstandpunkt, mens Arbeiderpartiet velger tilsvarende i sitt samarbeid med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Men la meg først få takke utenriksministeren for en grundig og god redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker.

Jeg setter pris på utenriksministerens understrekning flere ganger i redegjørelsen om viktigheten av at norsk utenrikspolitikk er forankret i et bredt flertall i Stortinget.

Fremskrittspartiet utgjør en fjerdedel av Stortinget og er nødvendig for en slik bredde. Men vi kan slå fast at vi i Fremskrittspartiet i hovedsak deler utenriksministerens synspunkter.

Norge er avhengig av Europa, men Europa er nok ikke fullt så avhengig av Norge som vi ofte tenker oss. Folketallet i de 27 EU-landene ser ut til å passere 500 millioner omtrent samtidig med at folketallet i Norge passerer 5 millioner.

La meg få begynne med det viktigste, EØS-avtalen. Uten medlemskap i EU er EØS-avtalen og Schengen-samarbeidet av uvurderlig betydning for norsk økonomi, sikkerhet og samarbeid med det øvrige Europa. To av de tre regjeringsspartiene har gått til valg på å si opp hele EØS-avtalen, men vi kan konstatere at Arbeiderpartiet her fullstendig har overkjørt Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, heldigvis. Det er bra, for i Fremskrittspartiet mener vi at det ikke bare er viktig å ha en EØS-avtale, men den bør videreutvikles, forbedres og utvides. Jeg slutter meg til utenriksministerens vurdering av at en videreføring av EØS-avtalen vil være naturlig selv om Island blir medlem av EU, hvilket det ikke tyder på foreløpig – vi står da i en situasjon hvor Liechtenstein blir vår eneste medpart i EØS-samarbeidet med EU.

Det er viktig å modernisere EØS-avtalen. Med Lisboa-avtalen i kraft vil det oppstå et sprik mellom EØS-avtalen og den traktat som EU-samarbeidet bygger på. Dette kan skape både praktiske og juridiske problemer som vil kunne ramme Norge både når det gjelder næringsliv og enkeltpersoner. Vi kan ikke forvente at EU vil påta seg jobben med å oppdatere EØS-avtalen. Den jobben må i hovedsak gjøres av Norge. Dette er en prosess som må komme i gang snarest mulig.

Island er rammet av en bankkrise som ikke helt og fullt har sammenheng med den internasjonale, verdensomspennende finanskrisen. Islands sammenbrudd ville nok ha kommet uansett. Det er stor oppmerksomhet rundt de nordiske landenes hjelp til Island. Utenriksministeren sa i sin redegjørelse tirsdag at de nordiske landene i år har underskrevet – og jeg gjentar underskrevet – låneavtaler med Island for et samlet lånebeløp på ca. 1,8 milliarder euro, hvorav den norske andelen er 480 mill. euro.

Men det hersker uklarhet om hvordan denne låneavtalen er blitt håndtert fra norsk side. Gjennom media har vi forstått det slik at lånene ikke blir utbetalt før det er gitt et slags klarsignal fra Det internasjonale valutafondet, IMF. Forutsetningen for utbetalingen skulle være at den islandske staten skulle påta seg ansvaret for britiske og nederlandske kunders tap på kundeforhold i islandske banker. Først da skulle den såkalte Icesave-avtalen tre i kraft. Og mandag denne uken kom det ifølge ABC Nyheter meldinger om at den islandske sentralbanken derfor fremdeles ikke har mottatt pengene fra Norge. Samtidig kom det klar beskjed fra direktøren i IMF, Dominique Strauss-Kahn, om at det ikke var nødvendig med en slik ansvarsovertakelse. Han opplyste at IMF allerede har utbetalt sin del av kriselånepakken, som skal bestå av de nordiske landenes bidrag og IMF's bidrag.

Dette skaper uklarhet. Når statssekretæren i Finansde-

partementet, Roger Schjerva, i går antydte at Strauss-Kahn tar feil, gjør ikke det situasjonen noe enklere. Det vil derfor være betryggende om utenriksministeren kunne benytte den anledningen han har her i dag, til å klargjøre følgende: Har Norge utbetalt sin del av kriselånet til Island? I tilfelle dette ikke er gjort: Hvorfor ikke? Og hvilken rolle har IMF spilt i denne forbindelse?

Det er også svært positivt at Norge er blant de viktigste bidragsyterne når det gjelder hjelp til Latvia. Fremskrittspartiet er enig i at økonomisk hjelp og lån som følge av finanskrisen bør konsentreres om våre nærmeste naboland. For Baltikum er det viktig å bli tatt inn i det nordiske samarbeidet, spesielt her. Dette representerer en viktig trygghet for Estland, Latvia og Litauen sammen med landenes medlemskap i NATO og EU.

Så over til klima. Det er nok her Fremskrittspartiet og Regjeringen er mest uenige. Men det virker som om Fremskrittspartiet og Regjeringen i hvert fall er enige om noe i klimapolitikken, f.eks. at det er uklokt av Norge å sette mål eller krav som gir norsk næringsliv vesentlig strengere betingelser enn de krav og betingelser som tilsvarende gjelder og skal gjelde for bedrifter i EU. Det må være like objektive konkurransevilkår mellom bedrifter i EU og i Norge. Det er likevel viktig å avklare mulige konsekvenser for handelsregelverket av ulike tiltak som vil følge av en fremtidig klimaavtale. I tillegg vil Fremskrittspartiet anbefale at varer som er lovlig omsettelige i EU, også skal kunne eksporteres til og selges i Norge.

Til slutt: Utenriksministeren har ikke ertet på seg Fremskrittspartiet med sin europaredegjørelse, snarere tvert imot. Noen av oss har rett og slett tatt seg bryet med å lese partiprogrammene til de to minste regjeringspartiene, og vi kan konstatere at Fremskrittspartiet faktisk står nærmere Regjeringens EU-politikk enn Arbeiderpartiets to samarbeidspartier gjør. Det skal vi være glade for, for det er bra for Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Laila Gustavsen (A) [10:45:36]: Peter N. Myhre fra Fremskrittspartiet sa at han stort sett var enig i utenriksministerens redegjørelse. Representanten Myhre sa også videre at det var viktig med en EØS-avtale, men den måtte videreutvikles og utvikles. Samtidig sier også Fremskrittspartiet, både i sitt program og også gjennom medieoppslag, at EU-saken er for viktig til at partiet skal anbefale et klart standpunkt. Til det er altså spørsmålet for viktig for Fremskrittspartiet. En sak som reiser seg internasjonalt, er det representanten Myhre også var inne på – klimadebatten. EU tar tak i det og har offensive klimamål for langt over 400 millioner mennesker. EU har altså tydeligvis politikere som tør å vise vei, og som tør å gå foran. Men spørsmålet mitt til Fremskrittspartiet i dag blir da ganske enkelt: Finnes det andre politiske spørsmål som er for viktige til at Fremskrittspartiet skal ha en mening om dem?

Peter N. Myhre (FrP) [10:46:42]: Fremskrittspartiet tok faktisk stilling til EU-spørsmålet i forbindelse med folkeavstemningen i 1994 og anbefalte det norske folk å

stemme ja til norsk EU-medlemskap. Men spørsmålet om EU-medlemskap er, sammen med spørsmålet om republikk og monarki, de eneste spørsmålene som faktisk skal avgjøres av folket i en folkeavstemning og ikke i denne sal.

Bare formelt: Etter en folkeavstemning skal Stortinget ta stilling til EU-spørsmålet – spørsmålet om medlemskap. Dette må være svaret på spørsmålet fra representanten Gustavsen. Jeg vil forholde meg til at det er de to spørsmålene som er avgjort ved folkeavstemning, og de folkeavstemningsresultatene respekterer vi. Vi vil også respektere utfallet av en eventuell ny folkeavstemning om disse spørsmålene.

Nikolai Astrup (H) [10:47:50]: Det er alltid hyggelig å høre på Fremskrittspartiet når de snakker om Europa fordi du får litt ulikt svar avhengig av hvem som snakker. Jeg var i en debatt i valgkampen hvor Oslo Fremskrittspartis femtekandidat var til stede, og jeg spurte ham: «Hva kommer du til å snakke for i dag?» Han sa: «Ja, i dag kommer jeg til å snakke for norsk medlemskap i EU.» Så spurte jeg: «Hva ville svaret vært dersom vi fikk fjerdekandidaten?» Da sa han: «Nei, hun ville snakket mot norsk medlemskap i EU.» Så det er i hvert fall veldig liberalt i Oslo Fremskrittsparti.

Dette er jo den viktigste saken i norsk utenrikspolitikk. Fremskrittspartiet klarer å ha en bastant og klar mening om f.eks. bompenger, men den viktigste saken i norsk utenrikspolitikk klarer altså ikke Fremskrittspartiet å ta stilling til. Vil det være slik at Lisboa-traktaten – som bidrar til å marginalisere Norge i enda større grad enn i dag, og bidrar til å øke det demokratiske underskuddet som Norge har i forhold til Europa – vil bidra til at Fremskrittspartiet endelig kan ta stilling til EU-saken?

Peter N. Myhre (FrP) [10:48:58]: Fremskrittspartiet har programfestet at vi respekterer folket i valg når det gjelder EU-spørsmålet. Derfor er det slik i Fremskrittspartiets program at våre representanter i folkevalgte organer stilles fritt i spørsmålet om EU-medlemskap. Men Fremskrittspartiet har selvsagt et standpunkt når det gjelder EU-spørsmålet – medlemskapsspørsmålet. Det standpunktet er at dersom Norge skal bli medlem av EU, skal det skje som følge av en beslutning om det fra folket i valg. Det at Fremskrittspartiet har forskjellige politikere som tilhører forskjellige leire i denne debatten, ser jeg på som en fordel. Selv er jeg nestleder i Europabevegelsens avdeling i Groruddalen. Andre er medlemmer av Nei til EU. Vi skal anbefale vårt eget standpunkt for velgerne, og respekterer deres valg.

Svein Roald Hansen (A) [10:50:11]: Nå sa representanten Myhre hva han vil arbeide for hvis det blir en ny folkeavstemning, og det er hyggelig. I sitt innlegg sa han at utenriksministeren ikke har ertet på seg Fremskrittspartiet med sin redegjørelse – men det er ikke lett å erte på seg et parti som i hvert fall i partiprogrammet ikke tar standpunkt til hvilket utfall av en folkeavstemning de vil arbeide for. Men Peter N. Myhre understreket i sitt inn-

legg betydningen av EØS-avtalen, og sa at den måtte moderniseres og videreutvikles, og at man burde komme i gang med en prosess med å oppdatere den fortest mulig. Jeg lurer på: Hva er det han tenker på? Det er en dynamisk avtale som faktisk oppdateres fortløpende. Det er en avtale om adgang til det indre marked, som altså har bredd seg som ringer i vannet og som har gitt oss forankring eller inngang i andre samarbeidsprosjekter som EU-landene setter i gang. Så hva er det han tenker spesielt på med denne oppdateringen?

Peter N. Myhre (FrP) [10:51:15]: Som jeg sa i mitt første innlegg, er det først og fremst Lisboa-avtalen som gir store utfordringer når det gjelder å videreføre den norske EØS-avtalen. Dette betyr helt åpenbart at det må gjøres en del vesentlige endringer – verden går videre. Derfor er det viktig at EØS-avtalen moderniseres og videreføres på alle områder.

Når det gjelder den første delen av spørsmålet om Fremskrittspartiets EU-standpunkt, har jeg allerede sagt mye om det, og jeg tror ikke Fremskrittspartiet har noen større problemer med sitt standpunkt i medlemskapsaken enn Arbeiderpartiet har.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [10:52:25]: Jeg takker også utenriksministeren for en bred og interessant orientering.

St.meld. nr. 23 for 2005–2006, Om gjennomføring av europapolitikken, ut fra de erfaringene som er gjort, var et skritt i riktig retning i forhold til en sterkere involvering av nasjonalforsamlinga. Men det er fortsatt mye som må gjøres for å forbedre Stortingets medvirkning når det gjelder en så omfattende avtale som EØS-avtalen. At utenriksministeren nå varsler at Regjeringa vil oppdatere innholdet i stortingsmeldinga, og at det skal skje i løpende kontakt med Stortinget, tar jeg da for gitt innebærer en sterkere involvering og medvirkning fra det nasjonale parlament. Det er viktig at Stortinget kommer tidlig inn og får gjort en vurdering av reglene som eventuelt skal innføres i Norge.

I redegjørelsen til utenriksministeren ble det lagt stor vekt på at EØS-avtalen sikrer forutsigbarhet. Det er nok riktig når det gjelder rammene omkring handelen med varer, og kanskje også handelen med tjenester. Når det gjelder andre forhold, som f.eks. nye tolkninger fra EU-kommisjonen og EF-domstolen, når det gjelder hvordan den frie bevegelsen av kapital og arbeidskraft skal forstås, kommer overraskelsene i rask rekkefølge. Her kan nevnes hvordan EØS-avtalen grep inn mot hjemfallsordningen, mot ervervsloven som avløste industrikonsesjonsloven og mot reglene for eierskap i finansinstitusjoner. Alle disse ordningene var i samsvar med hvordan EØS-avtalen ble oppfattet da den ble godkjent av stortingsflertallet i 1992. Da var den en avtale som skulle sikre at norsk lov ikke behandlet utlendinger annerledes enn landets egne borgere. Det var den frie flyten over grensene som skulle sikres. Etter hvert er søkelyset også rettet inn mot rent innenlandske ordninger. Rammer ordningene på en eller

annen måte den frie bevegelsen av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft også innen Norge, skal de vekk. Dette er hva Bondevik II-regjeringa i sin stortingsmelding om EØS-avtalen, St. meld. nr. 27 for 2001–2002, kalte utvikling i forståelsen av EØS-avtalen. Det er en utvikling som var alt annet enn forutsigbar.

SV er svært fornøyd med at vi nå får en etterlenget gjennomgang av EØS-avtalen i tråd med det SV vedtok i sitt arbeidsprogram på landsmøtet i vår. Det er viktig å få kunnskap om og en debatt om EØS-avtalens betydning i Norge.

EØS-avtalen er blitt en verkebyll i norsk politikk. Den kritiseres stadig heftigere også av mange av dem som i 1992 ville ha avtalen. Det hevdes at EØS på den ene sida betyr at vi er medlem av EU uten stemmerett; vi må finne oss i alt som EU vedtar, uten at vi får være med på å bestemme. På den andre sida hevdes det at avtalen blir mindre og mindre verdt, fordi EU utvikler politikk på stadig flere områder som ikke omfattes av EØS-avtalen. Samtidig blir strømmen av EØS-saker stadig striere, og virkningen av EØS-avtalen blir tydeligere på stadig flere områder. Overvåkingen fra ESA i Brussel blir stadig mer nærgående og tvinger norske myndigheter til rett i sak etter sak der en trodde en kunne legge gode hensikter, sosiale hensyn og demokratiske beslutninger til grunn, jf. noen av de sakene som jeg nevnte tidligere i innlegget.

Det er uklart hvordan EØS-avtalen påvirker oss, hvilke konsekvenser den har på mange områder. Vi ser fram til en gjennomgang av reservasjonsretten, en redegjørelse for hvilke nye områder som er trukket inn i avtalen som ikke var forutsatt for 15 år siden, og ikke minst på hvilke områder Norge har stått imot EU og vunnet fram. Vi ser fram til en åpen prosess og er helt enig med utenriksministeren i at en utredning selvsagt ikke fjerner den grunnleggende uenigheten som er, om norsk EU-medlemskap og synet på EU. Men vi kan skaffe fram faktabasert informasjon og forskning, og da vil det forhåpentligvis styrke folkeopplysninga og gi en demokratisk debatt om hva Norge er best tjent med i framtida.

Jeg legger også merke til at utenriksministeren ikke legger skjul på at Norge og EU har ulike interesser i en rekke saker. Jeg kan da nevne EUs selforordning og konflikten om makrellfiske, som ble nevnt i utenriksministerens redegjørelse. Der er heldigvis regjeringsplattformen klar på at Norge skal hevde sine nasjonale interesser overfor EU og bruke de virkemidler som er nødvendig.

Avslutningsvis vil jeg gi ros til utenriksministeren når han sier at den nye grupperinga G20 ikke har noen legitimitet som kan måle seg med FN og FN-systemet – og at den fort kan bli et redskap for de største maktens herredømme på kloden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter N. Myhre (FrP) [10:57:09]: I SVs arbeidsprogram for perioden 2009–2013 tar partiet til orde for å si opp EØS-avtalen. Dette vil innebære redusert markedsadgang for en rekke produkter og eksport fra Norge, og ned-

leggelse av bedrifter særlig i industrien. Det vil medføre bortfall av titusenvis av arbeidsplasser.

Hvordan vil SV som regjeringsparti forsvare en slik politikk?

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [10:57:46]: Representanten spør hvordan vi som et regjeringsparti vil forsvare det. Som regjeringsparti har vi nå blitt enige om at vi skal ha en grundig gjennomgang av EØS-avtalen. Enn så lenge ligger den fast, men vi skal altså få en gjennomgang av og en diskusjon om EØS-avtalen. SVs primære standpunkt er at ulempene med et EØS-medlemskap er større enn fordelene. Derfor har vi da sagt at vi ønsker en utredning av EØS-avtalen, og at vi primært ønsker at vi melder oss ut samtidig med at vi inngår forhandlinger med EU om en annen avtale.

Henning Warloe (H) [10:58:40]: De store internasjonale utfordringene kan bare møtes gjennom internasjonalt forpliktende samarbeid. Det tror jeg kanskje også partiet SV på papiret er enig i. Jeg har registrert at statsråd Erik Solheim har uttrykt et stort håp – han er kanskje den siste som fremdeles håper det – om at det skal bli en forpliktende klimaavtale i København.

Men det mest forpliktende internasjonale samarbeidet verden har sett, er jo EU. Jeg lurer da på: Siden SV er så imot både EØS-avtalen og norsk deltakelse i EU-samarbeidet fullt ut, hva slags type forpliktende internasjonalt samarbeid i Europa er det SV ønsker seg og vil at Norge skal delta i – altså forpliktende internasjonalt samarbeid i Europa?

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [10:59:35]: Forpliktende samarbeid er viktig. Det kan gjøres uten at man er i en overnasjonal union. I tillegg til ulike forpliktende samarbeid i Europa mener jo SV at det er viktig at vi har forpliktende globalt samarbeid. Vi ønsker å se verden som et hele, ikke utelukkende som et europaområde, slik som EU og EØS-avtalen innebærer.

Ivar Kristiansen (H) [11:00:14]: Sosialistisk Venstreparti i Norge vil ifølge sitt program si opp EØS-avtalen. Det danske Sosialistisk Folkeparti er en varm Europa-tilhenger og støtter varmt opp under Den europeiske unions totale forretningsidé. Hva er det dansk Sosialistisk Folkeparti ikke har forstått som Sosialistisk Venstreparti i Norge har forstått?

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [11:00:46]: Det er heldigvis også over landegrensene uenighet mellom søsterpartier, slik det er intern uenighet innad i partier i Norge.

Når det gjelder forskjellen mellom Danmark og Norge, er det noen som er åpenbare. Ikke minst har Norge en annen geografi, spredning, hvor det har vært vanskelig å føre en enhetlig norsk politikk, og hvor vi er nødt til å ta distriktshensyn i veldig mange av våre politiske utfordringer. Vi ser at dette er utfordringer i forhold til EUs regelverk og EØS-regelverket, som vi fryk-

ter vil bli svekket med et eventuelt EU-medlemskap i framtida.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:01:48]: Da EØS-avtalen ble inngått, var det langt mindre felles regler og politikk for Den europeiske unions indre marked enn det vi har i dag. Stortinget la til grunn at vетоretten var en reell sikkerhetsventil for Norge. I dag vet vi at EØS-avtalen er langt mer omfattende enn noen forutså, og at viljen til å bruke vетоretten hittil aldri har vært til stede hos det politiske flertallet i denne salen. Jeg registrerer at representanter, som også sitter her nå, fra Høyre har sagt at partiet kan være villig til å bruke vетоretten mot datalagringsdirektivet. Da blir vетоretten i tilfelle for første gang brukt slik det ble sagt at den skulle brukes, nemlig at et demokratisk flertall i denne sal i Norge motsetter seg å innføre en politikk som flertallet ikke ønsker. Et annet utfall i denne saken vil på nytt vise EØS-avtalens demokratiske begrensninger.

Det skal nå nedsettes et forskningsbasert, bredt sammensatt offentlig utvalg som skal foreta en grundig og bred gjennomgang av EØS-avtalen og konsekvenser av avtalen på alle samfunnsområder. Utredningen skal ende i en stortingsmelding. Det er bra at vi nå får en bred prosess som skal gå gjennom EØS-avtalens ulike sider, og som bidrar til en ny og opplysende debatt om EØS-avtalen.

I år feirer en del av oss at det er 15 år siden Norge sa nei til medlemskap i Den europeiske union. Ut fra diskusjoner vi siden har hatt om EU-direktiver, er det verdt å merke seg at antall EU-direktiver siden 1994 har blitt flere ganger så mange som de som har kommet til Norge gjennom EØS-avtalen.

Forskjellen på en norsk innlemmelse i Den europeiske union og EØS har bare blitt større etter at Lisboa-traktaten ble vedtatt. For dem som drømmer om å innlemme Norge i noe som nærmer seg mer og mer en europeisk føderasjon, er Lisboa-traktaten godt nytt. For oss andre styrker den vår motstand.

Massiv politisk energi, legitimitet og tid er investert i grunnlovsprosessen nesten hele det siste tiåret. Siden det omstridte grunnlovsforslaget måtte oppgis i 2005, slår UD fast at blant «de elementer som er strøket er først og fremst symbolikken som kunne gi assosiasjoner til EU som en overnasjonal statsdannelse». Henvisninger til EU-flagget, EU-hymnen og EU-mottoet er med andre ord tatt ut. Resten legger klare overnasjonale føringer.

Lisboa-traktatens endelige betydning avhenger av de mektigste aktørenes handlinger, men den legger konstitusjonelt grunnlag for noe som ligner en statsdannelse. Makt konsentreres om de største landene, og avgjørelser på flere politikkområder skal tas med flertall.

I norsk debatt framheves særlig to sider. EU-parlamentet og de nasjonale parlamentene får mer makt, sies det. EUs eneste folkevalgte forsamling har endelig oppnådd reell rett til å være med på å vedta lover! Færre framhever at makten fortsatt må deles med rådet, der EUs stats- og regjeringssjefer sitter. Enda færre nevner at i rådet er stem-

merettsreglene ordnet etter folketall. Tyskland og Frankrike dobler sine stemmeandeler i det lovgivende EU-rådet, mens Danmark og Sverige reduserer sine.

Videre sies det at nasjonalforsamlingene får mer makt som «voktere av nærhetsprinsippet». Nasjonalt folkevalgte har rett til å forhandle nasjonalt flertall dersom de mener at et lovforslag fra kommisjonen bryter med målsettingen om at lover skal fattes på lavest mulig nivå. Så må de på frierferd i de 26 andre parlamentene og få med seg halvparten. Først da kan det gis et såkalt oransje kort, slik at forslaget må vurderes på nytt, og 55 pst. av ministrene i EU-rådet, eller et flertall i EU-parlamentet, kan stanse forslaget. Alt dette må skje i løpet av åtte uker. For meg som stortingsrepresentant framstår kortleken som litt absurd. For demokrati tar tid. Her er det altså ikke tale om å snakke på vegne av én nasjons flertall, men at man i løpet av åtte hektiske uker skal få halvparten av Europas nasjoner til å tale med én stemme. Så det gjenstår å se i hvor stor utstrekning nasjonale parlamenter vil bruke sin nye «vokterrolle». Det kommer veldig mange lovutkast fra kommisjonen, og en svarfrist på åtte uker er svært kort tid.

Jeg tror kortleken tjener samme formål som det at symbolikken knyttet til den føderale statsdannelsen er fjernet. Den skal skape et skinn av legitimitet.

Senterpartiet frykter at et mer føderalt Europa i praksis svekker folkestyret, og at et stadig sterkere Brussel vil øke avstanden mellom eliten og folket, mellom dem som styrer, og dem som blir styrt.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte

Peter N. Myhre (FrP) [11:06:52]: Også Senterpartiet har gått til valg på å si opp EØS-avtalen. Spørsmålet mitt til representanten Slagsvold Vedum er: Når nå EØS-avtalen er 15 år, og vi i løpet av de 15 årene har opplevd at antall EU-medlemmer har blitt nesten doblet, og at det meste av Europa hører inn under EU eller EØS-systemet, er representanten Slagsvold Vedum enig i at EØS-avtalen i dag er av større betydning og mer viktig for Norge enn den var på midten av 1990-tallet, da den ble vedtatt?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:07:34]: Det å ha en god og trygg handelsavtale med EU og andre europeiske land er helt avgjørende for Norge. Det er viktig for å ha forutsigbarhet for norsk næringsliv – for norske aktører. Men vi har ment at EØS-avtalen ikke er den best tenkelige avtale, vi har ønsket å se på den avtalen og pekt på den tidligere frihandelsavtalen. Vi er glad for at det nå settes i gang en EØS-utredning. Da får vi et nytt diskusjonsgrunnlag, og så får vi vurdere hvor veien går videre. Men vi mener at dagens avtale har for mange ulemper i forhold til de fordeler den gir.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:08:05]: Sel, makrell, datalagring, posttjenester – Senterpartiets vilje til å diskutere disse direktivene og endringer i EU-struktur er betydelig, og det er prisverdig. Problemet med alle disse sakene er at Senterpartiet og Regjeringen kommer med sin diskusjon etter at EU har fattet sine beslutninger. Det betyr

at det vi mottar fra EU, er hva EU allerede har vedtatt, og vi er avskåret fra å ha innflytelse på sakene.

Svaret til Senterpartiet når man er uenig, som man stort sett er, er å bruke vetoretten. Da blir jo spørsmålet til Senterpartiet: Hvor ofte skal man ta vetospøkelset ut av skapet før Senterpartiet faktisk får med seg Regjeringen på å bruke det? Når kan Stortinget forvente at vi ser konsekvensene av eventuelt å bruke vetoretten?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:09:18]: Det overrasker meg at en representant som har sittet på Stortinget i åtte år, kan stille et slikt spørsmål – han må kjenne historien relativt dårlig. En kan se på alle de EU-direktiv som går gjennom Stortinget uten noen som helst debatt, som er fornuftige tilpasninger for Norge. Men så er det noen saker der vi ser at det har så vidtrekkende konsekvenser at vi mener at vi bør bruke vår framforhandlede mulighet til å si nei og nedlegge veto. Nå er det en slik sak, i forhold til datalagringsdirektivet, og jeg har merket meg at flere representanter også fra Høyre har sagt at de ikke ønsker å innføre datalagringsdirektivet, og ønsker å nedlegge veto. Når det er blitt framforhandlet en mulighet for Norge, mener jeg at vi som nasjonalforsamling skal bruke den muligheten som EØS-avtalen gir oss nettopp til å nedlegge veto. Men vi mener i de aller fleste saker at det er mindre problematisk, at det i mange saker også er en fordel at direktivene blir gjennomført. I denne saken og i en del andre saker mener vi imidlertid at vi bør bruke vår demokratiske rett til å si nei, når flertallet i denne salen ønsker en annen politikk enn det direktivet legger opp til.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:10:18]: I mine åtte år på Stortinget har Senterpartiet i et betydelig antall saker ønsket å bruke vetoretten. Det har i alle sakene vært et ønske som har kommet fram etter at EU-parlamentet har fattet sine beslutninger. Med andre ord, vi er avskåret fra muligheten til å øve innflytelse på noen annen måte enn ved eventuelt å bruke vetoretten. Regjeringen har i en sak som datalagringsdirektivet ennå ikke kommet til Stortinget med konsekvensene, og Høyre har stilt 14 meget betimelige spørsmål til Regjeringen, som vi forventer gode svar på før vi kan konkludere. Jeg ser at Senterpartiet i sak etter sak er med på å konkludere før man kjenner konsekvensene av en eventuell bruk av vetoretten. Det ser jeg på som ytterst problematisk, at man da er med på å påføre Norge noe man ikke vet hva er.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:11:17]: Når det gjelder datalagringsdirektivet, som nå blir den store saken, og der den store spenningen til sjuende og sist handler om hva Høyre kommer til å falle ned på, blir det jo nå satt i gang en prosess i Regjeringen, på helt vanlig måte, der forslaget blir sendt på høring, og vi får innspill. Men datalagringsdirektivet er et relativt oversiktlig direktiv, som det er mulig å gå inn i, se på konsekvensene og se på de prinsipielle sidene ved økt bruk av overvåkning – om man ønsker å bruke den muligheten til overvåkning, eller om man ikke ønsker det. Senterpartiet ønsker ikke det, ut fra personvern hensyn, og det har jeg også merket meg at

mange representanter i Høyre mener, ut fra en prinsipiell tilnærming i forhold til personvern. I noen saker må man tørre å være prinsipiell, tørre å stå ved de holdninger man har, og så må man bruke de muligheter som EØS-avtalen gir, nettopp ved at vi har framforhandlet en vetorett.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [11:12:21]: Jeg vil takke utenriksministeren for en – som vanlig – svært ryddig og god redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker, i en tid da det skjer mye i Europa og i verden for øvrig både av økonomisk og politisk karakter. Jeg vil her kommentere noen av de sakene utenriksministeren tok opp.

La meg først få uttrykke min fulle støtte til utenriksministerens understrekning av at EØS-avtalen, det viktigste elementet i Norges tilknytning til EU, sikrer forutsigbarhet og likebehandling for bedrifter på en måte som er helt sentral for arbeidsplasser over hele landet. Dette er avgjørende for Kristelig Folkepartis støtte til avtalen.

Som EUs tidligere ambassadør til Norge og Island, Gerhard Sabathil, sa for noen år siden: Det finnes ikke økonomiske grunner for at Norge skal bli medlem av EU. Det har han rett i. Årsaken er EØS-avtalen og den markedsadgangen den sikrer til våre viktigste eksportmarkeder.

Gjennom EØS er vi dessuten med på EUs klart viktigste freds- og solidaritetsprosjekt. Det indre marked bygger ned handelshindringer og gjør kontakten over landegrensene lettere, på en måte som skaper økt forståelse landene imellom, og som gjør konflikt mer kostbart og mindre sannsynlig.

Forskning viser at det indre markedet har bidratt til å løfte veksten i de sør- og østeuropeiske landene. De delene som ikke er omfattet av EØS, slik som EUs landbrukspolitikk, fiskeripolitikk og distriktspolitikk, kan ikke vise til de samme gode resultatene når det gjelder å skape vekst- og velferdsmuligheter for EUs fattigste medlemsland.

EØS-avtalen er ikke perfekt, men det er et viktig nasjonalt kompromiss, som har bred støtte i folket. Kristelig Folkeparti ønsker utredningen om EØS velkommen. Vi tror den vil vise at EØS i det store og hele har tjent Norge godt. Jeg vil gi honnør til utenriksministeren for hans understrekning av at det skal nedsettes et «bredt» og «forskningsbasert» utvalg, som ikke skal se på alternativer til EØS. Det tror jeg er klokt, fordi en gjennomgang av alternativer fort kunne blitt mindre «forskningsbasert», og fordi det vanskelig kan sies å være noe folkekrav om å utrede alternativer til EØS.

Når det gjelder direktivsakene, var det relativt lite nytt i utenriksministerens redegjørelse. Kristelig Folkeparti støtter Regjeringen i at det er behov for en grundig og kritisk gjennomgang av konsekvensene av postdirektivet sett opp mot muligheten til å opprettholde et godt posttilbud over hele landet. Når det gjelder helsedirektivet, må en avvente behandlingen i EUs helseråd.

Datalagringsdirektivet kunne etter mitt syn med fordel blitt nærmere belyst i redegjørelsen. Dette er en prinsipielt viktig sak som jeg tror mange er interessert i å høre mer

om fra utenriksministerens side. Kristelig Folkeparti har valgt å la personvern hensyn gå foran vage mål om kriminalitetsbekjempelse i denne saken. Vi kan ikke være med på å gjøre alle innbyggerne i Norge til mistenkeliggjorte overvåkingsobjekter. Med den informasjonen som foreligger, kan jeg heller ikke forstå at vår ellers rasjonelle utenriksminister kan resonnerer på noen annen måte. Jeg vil derfor utfordre utenriksministeren til å forklare hva som er prinsipielt fordelaktig ved dette direktivet.

Kristelig Folkeparti er også urolig for EUs opptreden i makrellstriden. EU har helt uten varsel og grunngeving stengt norske fiskere ute fra makrellfisket i deres sone, og har dermed satt avtalen mellom Norge og EU til side. Kristelig Folkeparti mener at dette er så alvorlig at Norge må vurdere å ta alle virkemidler i bruk for å få EU til å endre syn, inkludert å stenge EU-båter ute fra norsk sone.

På klimaområdet tror jeg alle er enige om at EU gjør mye bra og er en viktig global aktør. Nettopp derfor tror jeg også at mange var skuffet over at EU ikke klarte å bli enig om hvor mye unionen skulle legge på bordet i finansieringstiltak for klimatilpasning i utviklingsland. Utenriksministeren har derfor rett i at Norge har mer offensive posisjoner fram mot København-møtet enn det EU har.

La meg avslutningsvis kort si at Norge er en stor bidragsyter til EU gjennom EØS-finansieringsordningen. Det er bra, selv om disse ordningene nok har en mer usikker utjevneende effekt enn det indre marked har. Men ut fra en rettferdig fordeling er Norges bidrag allerede svært høyt. Jeg tror det er viktig at Norge involverer seg i samarbeid om utvikling og utjamning i den verdensdelen vi er en del av, men vi bør ikke la oss utsette for noe som kan minne om utpressing.

Borghild Tenden (V) [11:17:43]: Også jeg vil takke utenriksministeren for redegjørelsen.

I kjølvannet av Lisboa-traktaten ser vi konturene av et fornyet og antakelig mer slagkraftig EU. Som utenriksministeren pekte på, er det tale om relativt store endringer i EU, både institusjonelt og politisk. Særlig gjelder dette på det utenrikspolitiske området.

På vegne av Venstre vil jeg uttrykke et håp om at vi i tiden som kommer, får se en bedre koordinert utenrikspolitikk, som vil gjøre EU til en mer effektiv pådriver for menneskerettigheter, dialog og forsoning i verden. Dessuten håper jeg at Lisboa-traktaten vil bidra til å minske det demokratiske underskuddet i EU. Slik sett byr ratifiseringen av Lisboa-traktaten på store muligheter.

Samtidig reiser traktaten også utfordringer for Norge. Mye tyder f.eks. på at det kan bli enda vanskeligere å bli hørt i Brussel. Så langt har vår innflytelse når det gjelder EU, først og fremst skjedd via kommisjonen, som flere her har vært inne på. Dens innflytelse er imidlertid blitt svekket til fordel for EU-parlamentet, nasjonale parlament og nye tilsyn og byråer med overnasjonal myndighet. Det bør derfor være et mål å endre og ikke minst øke norsk innflytelse overfor EU. Det betyr bl.a. at vi må vektlegge vår kontakt med Europaparlamentet i større grad, og at kontakten ofte vil gå gjennom partiene i parlamentet og i Stortinget. Utenriksministeren har tidligere uttrykt seg posi-

tivt til å involvere Stortinget i større grad i arbeidet opp mot parlamentet, og Venstre imøteser dette, da vi har nær kontakt med våre søsterpartier i Europa.

Utenriksministeren berørte også flere personvernrelevante temaer i sin redegjørelse. Jeg registrerer at utenriksministeren ikke ønsker å problematisere personvern og Prüm-avtalen om politisamarbeid. Selv ville jeg ikke ha uttalt meg like selvsikkert om at hensynet til personvernet er «godt ivaretatt». Jeg minner om at Datatilsynet har vært svært kritisk til Prüm-regelverket, som de mener har flere betenkelige sider, bl.a. når det gjelder kriterier for å innhente DNA.

Heller ikke når det gjelder datalagringsdirektivet, var utenriksministeren særlig tydelig. Det er vel kjent at regjeringspartiene har ulike syn på dette direktivet, men jeg skulle ønske at statsråden inntok en mer prinsipiell tilnærming til utfordringen direktivet reiser, enn bare å henvise til den kommende saken i Stortinget, som vi etter planen skal motta over jul. Ut fra leserinnleggene fra Arbeiderpartiets parlamentariske leder omhandlende direktivet den siste tiden føler jeg meg ikke trygg på at personvern er det Arbeiderpartiet er mest opptatt av.

Jeg savner også en grundigere gjennomgang av hvordan utenriksministeren ser Norges rolle opp mot klimatoppmøtet i København. Utenriksministeren nøyde seg med å berømme det svenske formannskapet for dets innsats og sa lite konkret om Norges bidrag i dette arbeidet. Den rød-grønne regjeringen har rett nok gjort en del bra på miljøområdet – jeg tenker da særlig på klimaforliket – men har ved en rekke anledninger også demonstrert motvilje mot å satse kraftfullt, bl.a. innenfor fornybar energi.

For Venstre er det avgjørende at Norge tar et større ansvar som pådriver i det internasjonale klimaarbeidet. Under trontaledebatten 12. oktober ble det etterlyst hva som vil være Norges posisjon og plan foran klimaforhandlingene i København, og Regjeringen ble fra Stortingets talerstol bedt om å orientere Stortinget om den norske posisjonen i forbindelse med klimaforhandlingene. Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen bekreftet at dette ville Regjeringen gjøre. Det er riktignok miljøvernministerens hovedansvarsområde, men jeg har lyst til å utfordre utenriksministeren på om han ser verdien av å legge opp til en bred dialog med Stortinget i denne viktige saken, slik vi hittil har gode erfaringer med bl.a. gjennom klimaforliket.

Til slutt merket jeg meg, som medlem av et kunnskapsparti, utenriksministerens vektlegging av EUs nye kunnskapspolitik. Når også dette området traktatfestes som en følge av Lisboa-prosessen, kan vi forvente en utvidet kunnskapssatsing fra EU, noe som også vil gjenspeiles i de respektive nasjonale myndigheters politikk. Dette representerer etter Venstres mening en betydelig utfordring for den rød-grønne regjeringen. Med sine gjentatte hvileskjær innen forskning og høyere utdanning vil Norge sakke enda lenger akterut, og det ønsker ikke Venstre.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Laila Gustavsen (A) [11:23:05]: Representanten Borghild Tenden startet innlegget sitt, slik jeg oppfattet det, med å understreke det internasjonale perspektivet for Venstre og det som går på demokrati og påvirkningsmuligheter. Så fortsatte representanten med en problematisering, spesielt i forhold til personvern og datalagringsdirektivet. Det får meg til å stille følgende spørsmål til representanten Tenden: I en globalisert verden der Norge er svært integrert, ikke bare med EU, men egentlig med hele resten av verden, mener Venstre at det overhodet er behov for internasjonale regler for datalagring?

Borghild Tenden (V) [11:23:54]: Jeg takker for spørsmålet om datalagringsdirektivet.

Jeg løftet dette fram fordi det er en viktig sak for Norge, og personvern er en viktig sak for norske borgere. Venstre er for å bruke vetoretten i forbindelse med datalagringsdirektivet. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet ikke er så opptatt av dette, som jeg også sa i mitt innlegg, og det er jo sånn at i de aller fleste saker der personvernet presses, har man gode hensikter. Men datalagringsdirektivet er definitivt viktig for Venstre, og vi går inn for vetorett på det området.

Svein Roald Hansen (A) [11:24:53]: Jeg tror vi har registrert at Venstre har et stort engasjement for personvern generelt, og også i forbindelse med datalagringsdirektivet. Men spørsmålet fra representanten Gustavsen var nettopp om man av hensyn til personvernet, og selvsagt de andre hensynene, f.eks. politiets hensyn i forbindelse med etterforskning av alvorlige saker, ser behovet for felles internasjonale regelverk. For det er jo det vi vil stille oss utenfor, hvis Norge skulle reservere seg mot datalagringsdirektivet. Da vil vi være ett av landene i Schengen som vil ha andre regler, og vi har et eksempel på en etterforskningssak på nettet, hvor veldig kort lagringstid på IP-adresser i Norge førte til at norsk politi ikke kunne følge opp spor fra Italia. Så spørsmålet er: Ønsker Venstre felles internasjonale regler, eller mener man at Norge kan ha egne regler som skiller seg fra nabolandenes?

Borghild Tenden (V) [11:25:52]: Jeg takker for det spørsmålet også, og jeg var inne på Prüm-samarbeidet. Det undrer meg at ikke flere i denne sal har vært inne på det, og ikke ser de utfordringene vi står overfor. Venstre er ikke imot, men vi registrerer at Datatilsynet også er kritisk til Prüm-regelverket. Venstre er et personvernparti, vi er opptatt av å ivareta menneskers rettigheter og personvern, og derfor har vi den holdningen vi har til datalagringsdirektivet.

Laila Gustavsen (A) [11:26:43]: Fortsatt har verken representanten Svein Roald Hansen eller jeg fått svar, og det må jo være mulig å svare ja eller nei på et sånt spørsmål. Mener Venstre ja eller nei til om det er behov for internasjonale regler rundt personvern og lagring av trafikkdata?

Borghild Tenden (V) [11:27:09]: Nå har dere presset meg på det området, og jeg forstår at Arbeiderpartiet ikke

ser de faresignalene som vi i Venstre ser – og ikke ser at det å ivareta personvernet er viktig. Det registrerer jeg at Arbeiderpartiet overhodet ikke ser. Dere er villige til å gjøre hva som helst innenfor overvåkningsområdet.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:27:49]: Jeg vil snu om på rekkefølgen av hva jeg tenkte å si, og begynne med det siste innlegget, som er grovt, og som jeg tar avstand fra: Det påstås at Arbeiderpartiet ikke tar hensyn til personvern. Denne saken avhenger av om vi klarer å forstå veilingen mellom personvern i forhold til å beskytte oss som personer mot utilbørlig innsyn og det å beskytte oss som personer mot kriminalitet. Da er svar som er skråsikre i den ene eller den andre retningen, dårlige veivisere. Jeg er enig med de to representantene i at Venstre ikke svarer på dette. En av utfordringene rundt datalagringsdirektivet er om Norge, som er tilsluttet et marked hvor det er fri bevegelse av varer, tjenester og kommunikasjon og ny kommunikasjonsteknologi, skal være det eneste av 30 land som sier at vi har andre regler for å kunne følge med på den siden av kriminalitetsbekjempelsen.

Så vil jeg berømme Høyre, som har stilt 14 gode spørsmål til Regjeringen, og som illustrerer en viktig side av denne saken, nemlig at veldig viktige sider av dette skal staten avgjøre selv – Norge, Stortinget, Regjeringen. Det gjelder hvordan man gjennomfører og tilpasser dette nasjonale forhold, f.eks. lagring av data fra seks til tjuefire måneder, hvilke regler som skal til for å få innsyn, domstolskontroll for å få innsyn, hva som skal gjøres for å beskytte mot hacking, osv. Det er den nyanserte debatten vi må ta. Da er de som kategorisk avviser personvern hensyn og sier at politiet skal få alt de ber om, på et farlig spor, og de som kategorisk sier at personvern er man for, alt som går på kriminalitetsbekjempelse, er også på et farlig spor. For det er også personvern å verne mennesker mot det som nettet og datakommunikasjonen og kommunikasjonsteknologien kan gi. Så da har jeg kommentert det.

Så har jeg også respekt for dem som arbeider for norsk EU-medlemskap. Jeg har hatt det synet selv. Høyre sa i valgkampen at EU var viktigere enn regjeringssamarbeid. Jeg konstaterer at de fikk rett i det siste, de kom ikke i regjering, men når EU er viktigere, er jeg ikke sikker på at den strategien de legger, er den rette, når de her i Stortinget sier: Vil Arbeiderpartiet være med Høyre til EU? Hadde det vært så vel! Og når representanten Eriksen Søreide, leder av utenrikskomiteen, sier at Høyre og Arbeiderpartiet nå bør vedta med flertall her at vi skal søke medlemskap, er ikke det akkurat i takt med hvordan det norske samfunnet utvikler seg, og neppe veien til å påvirke det norske folk på en måte som er ønskelig.

Så vil jeg advare mot å snakke ned EØS-avtalen, som er det vi i dag har som grunnlag, når også lederen for utenrikskomiteen sier at denne avtalen er i ferd med å gå ut på dato. Jeg tror ikke det er vår oppgave å føre et slikt språk. Vi har, som representanten Myhre også var inne på, interesse av å være landet som sørger for at den avtalen er

relevant, oppdatert og tjener våre interesser. EØS-avtalen blir, som representanten Svein Roald Hansen sa, oppdatert hele tiden, gjennom de vedtak som treffes, og som kommer inn i norsk rett. Og så må Norge, sammen med EU-kommisjonen og EU-landene, sørge for at institusjonene fungerer, skulle det være slik at det ble endringer på vår side.

Når det gjelder finansmarkedet og EU-regler, har vi gjort vårt syn kjent overfor EU på hvilken grense som skal være på innskudd. Finansministeren vil ha en ny anledning til det 3. desember, når han møter sine kolleger. Vi bruker de kanalene vi der har.

Når det gjelder Island og nordiske lån, kan jeg si til representanten Myhre at det nå er tilgjengelig for Island å trekke på norske lån. Det har vært slik for de nordiske landene at vi har stilt en vesentlig ressurs til disposisjon, med lengre nedbetalingstid enn det som er IMF-reglene. Men det hele var skrudd sammen slik at dette ble gjort tilgjengelig når IMF kunne gjøre sitt vedtak. Brevet fra IMF's leder, Strauss-Kahn, kan man tolke begge veier: Er det slik at den ene har holdt igjen den andre? Men realiteten er at denne pakken til Island var klar da IMF hadde behandlet den på sitt styremøte. Det skjedde 28. oktober, og da ligger det til rette for det.

Når det gjelder Norges syn på klima, som representanten Tenden spurte om, vil jeg vise til mitt innlegg i EØS-rådet tidligere i uken. Der har jeg gått gjennom veldig grundig Norges innspill. Jeg har ikke tid til å gjøre det i dette korte innlegget. Men i dialogen med EU har vi altså lagt opp elementene fra klimaforliket og de andre tingene Norge gjør, så det er også klart kommunisert.

Tilbake til der jeg begynte, om datalagringsdirektivet. Det er altså slik at det kommer et høringsopplegg om kort tid. Det vil ta sine vanlige tre måneder med høring, og så vil Regjeringen oppsummere og komme med en sak til Stortinget på helt vanlig måte. Så registrerer jeg at debatten går, og det synes jeg er bra, og at det kommer innspill fra mange forskjellige hold. Jeg vil da bare gjenta at jeg tror behovet i den debatten er at man klarer å balansere de to meget viktige hensyn, som er beskyttelse mot utidig innsyn og beskyttelse mot grov kriminalitet. Vi har et ansvar for begge deler.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [11:33:07]: Det var interessant å registrere utenriksministeren i starten når det gjaldt datalagringsdirektivet. Jeg er litt usikker på om det var aggresjon eller engasjement. Jeg er veldig opptatt av at det faktisk er nyanser her. Men jeg synes ikke akkurat at utenriksministeren legger opp til at nyansene er det viktige. Jeg mener også, og har lyst til å utfordre utenriksministeren på det, at selv i dag blir data lagret. Politiet har store muligheter til å drive kriminalitetsbekjempelse selv uten innføring av datalagringsdirektivet. Det må vel utenriksministeren være enig i. Eller synes utenriksministeren at man må ha en sann type datalagringsdirektiv for å kunne drive kriminalitetsbekjempelse?

Så har jeg lyst til å utfordre utenriksministeren på Pos-

ten Norge, fordi Mejdell i Posten Norge har sagt at man ønsker å ha full konkurranse også på posttjenester under 50 gram. Jeg opplever at utenriksministeren og Regjeringen er veldig tydelig på at de ønsker å utsette dette, mens de som skal drive med det, ønsker å få satt det i gang umiddelbart, slik at de kan konkurrere og være forberedt når EU åpner for fullt, i 2010, eller 2013, når dette er ferdig. Jeg vil gjerne ha en kommentar fra utenriksministeren på det.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:34:16]: Jeg kan bekrefte at det er engasjement og ikke aggresjon.

Bård Hoksrud (FrP) [11:34:19]: Det er bra.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:34:20]: Men det er en tilmålt tid, og jeg ønsker å få sagt det jeg skal si.

Postdirektivet kommer til å bli utredet, og vi bruker de fristene vi har fått tilgjengelig.

I dag blir data lagret, ja. Men det er slik at i dag har politiet veldig lett tilgang til den dataen som teleoperatørene har lagret noen måneder. Justisministeren har antydning at her bør det domstolskontroll til for å skjerpe inn på det området. Det er ett felt som vi må ta stilling til.

Så må jeg si at jeg overraskes over at Fremskrittspartiet, som presenterer seg som lov og orden-partiet, her har hoppet på et eller annet slags bilde om overvåkingsdirektiv. Det er altså ikke overvåking. Det er noe som skjer i sann tid. Dette er snakk om innsyn i trafikkdata hvis politiet har grunn til mistanke, og – som justisministeren foreslo – det må domstolskontroll til. Men disse tingene kan vi diskutere: Hvor lenge skal det lagres? Hva er kontrollen? Hva skal til for innsyn? Men den undrer meg, igjen, denne skråsikkerheten og at man ikke ser når alle polititjenestene i Norge går inn for dette og 27 land har innført det, hva som kan være nedsiden i at Norge som det eneste landet ikke gjør det. Det blir et hull i kriminalitetsbekjempelsen som vi i alle fall må problematisere.

Nikolai Astrup (H) [11:35:28]: Det kunne være fristende å begynne med å si at 27 land ikke har implementert datalagringsdirektivet, og at det allerede er til intern revisjon i EU. Men jeg skal ikke gjøre det. Det jeg skal gjøre, er for det første å kommentere det at vi snakker ned EØS-avtalen. Det er jeg ikke enig i. Det må være mulig å ha en debatt om EØS-avtalens ulike sider, også de utfordringer vi nå får i forbindelse med Lisboa-traktaten, som gjør EU mer demokratisk, men som øker det demokratiske underskuddet i Norge.

Jeg har lyst til å spørre om energitjenestedirektivet, som er et viktig direktiv for Norge, fordi det inneholder viktige verktøy for å få til energieffektivisering. Spørsmålet er når det skal implementeres.

Jeg har også lyst til å sveipe innom aktiv europapolitikk, som vi er enige om at er viktig. Da har jeg lyst til å spørre utenriksministeren om han mener at det var en klok avgjørelse å hente hjem Norges eneste nasjonale ekspert i Europaparlamentet.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:36:28]: Jeg har i fire år vært talsperson for debatt. Jeg har fremmet aktiv europapolitikk. Og som sagt, jeg gjorde mye av det Høyre kunne gjort de fire årene de hadde utenriksministeren, så vi har fått i gang det. Nå skal vi ha en utredning og gjennomgang.

Men det er en nyanse mellom debatt om europapolitikken og det å stå her på Stortingets talerstol og si at den er i ferd med å gå ut på dato. For noe som går ut på dato, melk i kjøleskapet f.eks., er ikke særlig godt etter den datoen. Og det å antyde det for EØS-avtalen mener jeg er dumt og uheldig for alle dem som er avhengig av sin jobb, sin forskning, sine rettigheter, sin passfrihet osv. som følge av avtalen.

Når det gjelder energitjenestedirektivet, skal jeg komme tilbake til og orientere grundigere om det. Vi går nå igjennom hele energipakken fra EU, hva som er relevant, og hva vi må gjennomføre.

– Nå glapp jeg på akkurat det siste poenget ...

Nikolai Astrup (H) [11:37:21]: Nasjonal ekspert.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:37:24]: Nasjonal ekspert, ja. Som sagt, vi kan ikke bedømme innsatsen i Europaparlamentet ut fra den ene nasjonale eksperthen, men vi skal vurdere om vi bør ha et annet nærvær i Europaparlamentet i tillegg til alt det vi gjør gjennom EU-delegasjonen, og i tillegg til det de politiske partiene gjør. Det er en sak vi må ha til løpende vurdering hele tiden.

Peter N. Myhre (FrP) [11:37:48]: Jeg har også et nærspørsmål. Jeg vil bare få begynne med å si at det er første gang jeg har hørt EØS-avtalen bli sammenlignet med melk i kjøleskapet. Uansett er det nå mange av oss som sitter igjen med det inntrykk at utenriksministeren og representanter for Arbeiderpartiet, i hvert fall, og Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet ser for seg en generalrevisjon av EØS-avtalen. Da er spørsmålet mitt: Når vil en slik sak kunne legges frem for Stortinget?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:38:23]: Jeg ser at melk kanskje er en upassende sammenligning i og med at landbruksområdet er unntatt fra EØS-avtalen! Men så glad som jeg er i melk, er det en kompliment til avtalen.

Det er ikke noen generalrevisjon vi legger opp til. Det er en gjennomgang av hvordan denne omfattende avtalen har virket i 15 år. For det er ikke bare avtalen som sådan, og Schengen, det er jo veldig mye annet som er kommet som følge av samarbeidet. Det mener jeg denne sal har godt av å få belyst. Vi får det gjennom en utredning til Regjeringen, og så kommer det en stortingsmelding her. Så får Stortinget vurdere: Er det dette vi ønsker? Fungerer det som det skal? Er det ting vi ønsker å gjøre av forandringer i det som løper?

Det er fordi denne avtalen er så omfattende og spesiell på grunn at det særlige inntaket Norge har, det vi tar over uten å ha vært med på å forberede vedtak, at det er naturlig å ta den helhetlige gjennomgangen. Men noen generalrevisjon tror jeg ikke vi legger opp til, fordi essensen i

EØS-avtalen er alt det denne sal har gjennomført, direktiv for direktiv for direktiv for direktiv, gjennom 15 år.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:39:37]: Sjøl om vi ikke kommer til å søke EU-medlemskap i den neste fireårsperioden, må det være lov til å arrestere EU-tilhengerne i Arbeiderpartiet på at de forsøker å skyve Høyre foran seg som en begrunnelse for ikke å ta EU-debatten.

Det må også være lov i denne sal når vi har denne diskusjonen, å diskutere det som er problematiske sider ved EØS-avtalen og Norges forhold til EU. Spesielt fordi vi nå har bedt om, og får, en utredning til Stortinget etter hvert om Norges forhold til EØS, er det klart at det forholdet vi har, ikke er helt uproblematisk. Utenriksministeren pekte sjøl i slutten av sitt forrige svar på veldig mange av de aspektene som nettopp gjør Norges forhold til EU gjennom EØS til et spørsmål vi stadig må diskutere. Det er egentlig nesten å forlede befolkningen hvis vi ikke tør å ta de debattene og de diskusjonene. Sjøl om det er sånn at Norge ønsker å videreføre EØS-avtalen, er vi ikke garantert at EU ønsker å videreføre avtalen på samme vilkår, noe som ville være fordelaktig for Norge.

Spørsmålet er: Hva vil Regjeringa og utenriksministeren gjøre for å sørge for at Norge ikke mister viktig innflytelse i Europa, nå som EU går videre fortere?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:40:47]: Fram til det siste representanten sa, er jeg enig i alt. Selvfølgelig er det lov å diskutere – alt er lov å diskutere, basert på hva denne sal har vedtatt. EØS-avtalen bør vi diskutere, og vi bør kritisk diskutere den. Jeg er helt enig i det. Opplegget i min redegjørelse er å legge grunnlaget for det.

Mitt poeng tidligere var ikke å skyve Høyre foran seg, men jeg tror ikke at Arbeiderpartiets vei eller Norges vei til EU går via Høyre, sammen med Høyre. At Høyre og Arbeiderpartiet kan være enige på visse punkter, er nå greit nok, men vi har ved to tidligere anledninger sett at det ikke var nok.

Så er det spørsmål om å videreføre EØS-avtalen. Jeg tror at den avtalen står så lenge begge parter har felles interesse av den. Da må representanten Eriksen Søreide komme opp med argumentet for at EU skulle si at de er interessert i å oppheve en avtale som sikrer forutsigbarhet og likebehandling av EU-bedrifter inn i Norge – det er jo den andre siden av mynten – og kriteriet for at Norge er en stabil, langsiktig energileverandør innenfor det som i dag er felles regler i Europa. Jeg ser ikke det i horisonten, og derfor er jeg ikke spesielt redd for det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:42:28]: Først av alt vil jeg få lov til å takke utenriksministeren for en interessant og god redegjørelse knyttet til EU og EØS-problematikk som ble holdt i denne sal tidligere i uken.

Selv om Norge ikke er medlem av EU, og selv om fisk og landbruksprodukter ikke er en del av EØS-avtalen, er det åpenbart at også disse feltene i svært stor grad påvir-

kes av Norges forhold til EU. EU er tross alt vår største handelspartner på svært mange områder. Det bringer meg inn på et par av de punktene jeg ønsker å ta opp i mitt innlegg, og som også utenriksministeren var inne på i sin redegjørelse.

Innledningsvis vil jeg få lov til å si at etter at Lisboa-traktaten nå ser ut til å bli gjennomført og iverksatt vel fra 1. desember i år, er det all mulig grunn til å tro at EU-parlamentet kommer til å bli svært mye viktigere. Det vil si at det også blir viktigere for Norge og norske politikere å komme raskere inn i prosessene for å påvirke de resultatene vi ønsker å oppnå for Norges del. Ett av de eksemplene jeg ønsker å bruke her, og som viser at vi kanskje ikke alltid har fanget opp signaler tidnok til å få gjort noe med saken, er knyttet til forordningen om handel med sel og selprodukter. Norge blir betydelig rammet om denne nå blir innført i sin fulle styrke. Da vil vi kunne oppleve at den norske selfangstnæringen ikke får lov til å omsette sel og selprodukter i hele EU-området.

Problemet kan bli enda større. Selv om Norge har klaget denne saken inn for WTO – det har for så vidt også Canada, hvis jeg ikke husker helt feil – kan vi få et stort problem, hvis vi ikke får medhold. Jeg var inne på Internett og tok ut den siste utskriften fra EU-tidende, knyttet til forordningen av 16. september 2009 om handel med selprodukter. Der definerer EU selv, som det står i teksten, at dette er EØS-relevant. Det står i dokumentet og i forordningen. Dermed vil denne saken kunne få store konsekvenser for Norge hvis vi ikke vinner fram med WTO-klagen som vi har sendt inn. Jeg håper at man har fokus på dette og legger ned betydelige ressurser og tid i denne saken, slik at vi ikke plutselig kan oppleve – hvis Norges klage ikke fører fram – at vi er nødt til å gjøre også dette gjeldende for Norges del. Det vil mildt sagt være katastrofalt for næringen, og jeg forventer i så henseende at man vil finne andre måter å gjøre det på.

Utenriksministeren var også i sin redegjørelse inne på situasjonen knyttet til makrellfiske som vi har hatt i år, der norske fiskere ble kastet ut av EU-sonen og ikke fikk lov til – til tross for en etter min mening klokkeklar avtale – å fiske den resterende delen av makrellkvoten i EU-sonen, som det står i avtalen med EU. Dette er et stort problem, for det gjør at Norge kan miste store eksportinntekter nettopp ved denne fangsten, som vi nå har gått glipp av. Dette kan ikke fortsette. Jeg håper at man fra Regjeringens side bringer dette videre inn i forbindelse med de andre forhandlingene som nå skjer. Vi holder jo nå bl.a. på med de bilaterale forhandlingene knyttet til torsk i bytte med annen fisk med EU. Jeg forventer at både saken om selforordningen og saken om makrellfisket blir gjenstand for forhandlinger her, og at EU også må ta sin del ved en reduksjon i torskekvoten som følge av at vi ikke får ta del i de avtalene som er inngått, og ikke får solgt våre produkter i EU-området.

Jeg håper utenriksministeren tar dette med seg inn i disse forhandlingene. For Norge kan ikke lenger bare stå med lua i hånden. Vi er også nødt til å kunne stille skikkelige krav i forhandlingene. Det må vi gjøre oss nytte av.

Tore Nordtun (A) [11:47:47]: Jeg vil takke utenriksministeren for den grundige og gode redegjørelsen om EØS-spørsmål som vi fikk tidligere i uken.

Det er viktig å se på denne saken nå. Norge har felles interesser med EU på en rekke sentrale områder, ikke minst på to områder som jeg vil komme inn på i dette korte innlegget: klimaspørsmål og energispørsmål. Det er også viktig å se på den totale bredden i hele vårt forhold til EU, slik at vi får en større, mer grundig og mer nyansert debatt om det.

Det er også viktig å se på EØS-avtalen – det er en god avtale – om den er relevant nok nå, og om den tjener Norges interesser. Vi har felles interesser med EU på en rekke områder og en rekke felter. Vi må også se på hvordan avtalen gir uttelling for oss, og hvordan den gir uttelling for EU. Eksempelvis er det viktig at det er rolig og stabilt på en rekke felter. Det er viktig for vårt næringsliv og utvikling av arbeidsplassene. Vi må ha god og forsvarlig ressursutnyttelse, og vi må bl.a. hindre overfiske, som gjelder en stor del av vårt næringsliv, og ulovlig fiske. Det er ikke bare enkelt når vi ikke bare skal forhandle med EU, men også med 27 land i det området.

EU har store interesser hos oss, som vi må utnytte. Her er bl.a. stikkordene energi, fisk, miljø, klima og teknologi. Det ble sagt av representanten Myhre tidligere at Europa ikke har så mye å se til Norge for. Men la meg kort nevne på energisiden at norsk gass eksport det siste året utgjorde ca. 18 pst. av de 27 EU-landenes samlede forbruk. Går vi til Europas største forbruker av gass, Storbritannia, står norsk gass for 26 pst. av forbruket. For Tyskland, som er Europas nest største gassmarked, er norsk gassandel atskillig høyere – hele 48 pst. Belgia og Frankrike må vi se under ett på grunn av intern utveksling av gass. I de to landene er det et forbruk av norsk gass på hele 44 pst. Det betyr at Europa har stort behov for Norge, og vi har selvfølgelig stort behov for dem. Men at vi er en av de mest sentrale aktørene på energimarkedet i Europa, er det ingen tvil om. Hvis vi nå ser på Russland og mulig oppbygging av en konflikt til vinteren med Ukraina, vet vi at det ikke er så enkelt, og at det er behov for å se dette i et større perspektiv. Det er viktig at vi også kommer med inngrep på disse områdene. Det gjør vi, men vi kunne vært atskillig flinkere til det. Derfor er det også viktig å se på EØS-avtalen på dette området.

Så kan vi ta det andre feltet, som er karbonlagring. Det er en av de viktigste og største klimautfordringene vi har – hvor vi skal gjøre av CO₂ som fanges fra eksos. Her har EU gitt oss støtte. Den støtten tar vi imot. Det er her Norge har de store utfordringene, å få plassert dette på en skikkelig og trygg måte. Europa ser til oss hvordan vi gjør det, og vi ser til Europa. Her har vi store felles interesser på klimasiden, som vi må stå sammen om. Derfor er det viktig at vi får en god EØS-avtale, og at vi har en gjennomgang på dette området også.

Når vi ser de store utslippene, er det viktig at det ikke bare blir et europeisk kvotesystem, men et verdensomspennende. Først da er kvotesystemet godt og kan gjøre nytte for seg.

Så får vi Lisboa-traktaten, som kommer nå. Den vil bli

omfattende. Den vil styrke bl.a. lovgivningen. Europaparlamentet blir styrket og får større myndighet. Dette gir oss utfordringer. Vi må komme i inngrep. Dette må vi endre på.

Det er med bakgrunn i det jeg nå har sagt, jeg er glad for den jobben Regjeringen har sagt at den skal gjøre, nemlig å få nedsatt et EØS-utvalg, med bred gjennomgang av avtalen og konsekvensene av den.

Ivar Kristiansen (H) [11:53:03]: Også dagens debatt illustrerer at selv om ambisjonene fra norsk side er å ha i hvert fall en hånd på rattet i Europas politikktutforming, viser virkeligheten at det er svært vanskelig å komme i den posisjonen. Jeg tror at på mange måter kan vi sitte her hjemme på bjerget og se med en slags forlegenhet på våre nabolands deltakelse i den europeiske politikktutvikling.

Derfor blir det så totalt urimelig når to av dagens tre regjeringspartier snakker om Europas demokratiske underskudd, når vi faktisk blir utfordret på område etter område på hvordan vi kan bidra til å gjøre Europa så sterkt som Europa bør bli i en utfordrende tid. Jeg tror at det kunne ha vært greit å ha Europa i ryggen i en tid da vi kommer til å se at seilingstiden i internasjonal handel nordøstover sannsynligvis kommer til å bli halvert, hvis «verstefallsprognosene» slår til, klimavirkningene kommer til å slå ganske brutalt ned også i vår region, og vi kommer til å se Europas og resten av verdens økende behov og interesse for å sikre seg energi for fremtiden. Da hadde det vært veldig greit å være innenfor den europeiske paraplyen fullt og helt, innenfor politikktutforming.

Når vi nå ser hvordan Europa har utviklet seg, raske det siste året enn kanskje noen gang før, må det for et nei-parti være ganske pussig å se på hvordan Sverige har bidratt til å løse Lisboa-avtalen i havn, hvordan Sverige har bidratt til å få Europa til å påkle seg en ledertrøye, forberedt foran klimatoppmøtet i København.

Når man snakker om demokratisk underskudd, får man fra nei-siden dette til å fremstå som om de land som i løpet av de siste 15 år har gått inn i Den europeiske union, ikke har gjort det med sine innbyggers velsignelse. Det er jo det stikk motsatte som er tilfellet.

Derimot tror jeg det ville vært mer ryddig i debatten om to store partier i Norge hadde mannet seg opp til å ta et standpunkt, til et ja eller nei til den videre vandringsretning i Europa, altså gått foran velgerne, og ikke den klassiske norske sportsgrenen, å løpe etter velgerne – hvor og hvilken vei velgerne til enhver tid måtte løpe. Det er ingen i dag etter det jeg har hørt, som har bidratt til å prate EØS-avtalen ned. Men når vi er i den situasjon at Island, som ett av de tre bein på dette bordet, som kanskje burde ha hatt et sikrere fundament, kan ende opp med å bli et nytt EU-medlem, kommer det ikke frem verken i redegjørelsen eller i andre dokumenter som tilligger Stortinget, hvilken videre skjebne – trygt og helt – EØS-avtalen vil få. Det ble mye snakk om meieriprodukter i dag – tidvis hadde jeg et inntrykk av at noen hadde inntatt meieriprodukter som hadde gått ut på dato, men likevel: Det må være betimelig å ta opp disse spørsmålene i den tid vi er inne i.

Utenriksministeren hadde i sin grundige redegjørelse også en henvisning til det nordiske samarbeid, som fungerer godt. Men det nordiske samarbeidet tror jeg også har skinn av å stå overfor betydelige utfordringer, all den tid vi kan risikere at fire av de fem nordiske land nå mer og mer vender ryggen mot Norge, og mer og mer går i retning det europeiske samarbeid, og legger den politiske kraft i denne utvikling. Det blir en utfordring for oss. Og når vi bruker veldig mye tid i det nordiske samarbeid til å diskutere grensehinder for utviklingen mellom de nordiske land, er det interessant å se hvor langt man har kommet også på det området, å bygge ned grensehinder, i Europa – mye lenger enn vi har oppnådd hittil i Norden.

Til slutt vil jeg bare slutte meg til representanten Svein Roald Hansens ønske om å få på plass et Stortingets Brussel-kontor. Vi må ikke sjenere oss for å ta imot utvikling og lærdom og kunnskap om hva som skjer i Europaparlamentet.

Bård Hoksrud (FrP) [11:58:24]: Jeg hadde tenkt jeg skulle ta opp en sak som jeg synes utenriksministeren pratet litt lite om i sin redegjørelse, og det var datalagringsdirektivet. Men i debatten i dag brukte utenriksministeren mye tid av sitt femminutters innlegg til å diskutere dette viktige temaet. Så registrerer jeg også at utenriksministeren sa at nå skal den saken ut på høring. Men etter å ha hørt både utenriksministeren og representanter fra Arbeiderpartiet er jeg litt usikker på hvorvidt man behøver å ha den ut på høring, for jeg oppfatter i hvert fall at partiet har tatt et veldig klart standpunkt om hva man mener i forhold til datalagringsdirektiv eller ikke.

Dette direktivet er et direktiv som faktisk åpner for at all telefon- og Internett-bruk i Norge skal registreres og oppbevares i 6–24 måneder. Og det som faktisk skal oppbevares, er hvem som ringer, hvor man befinner seg når man ringer, og hvem man ringer til. Når det gjelder Internett, skal alle sider som man har besøkt, registreres og lagres i inntil 24 måneder, hvis man velger den lengste løsningen.

Det interessante i denne saken er også at Regjeringen ønsker å sende ut et notat på høring, som sagt. Jeg skjønner ikke hvorfor man må sende ut dette når alle aspektene ved saken faktisk er vurdert fram og tilbake. Det foreligger flere rapporter og utredninger som tar for seg alle sider ved en implementering av datalagringsdirektivet, eller overvåkningsdirektivet, som jeg heller velger å kalle det. Så langt er det i hvert fall ikke tvil om at konklusjonene i de fleste rapportene slår klart fast at dette direktivet er et angrep på den enkeltes personvern, og at det heller ikke vil få negative konsekvenser i henhold til EØS-avtalen hvis man skulle velge å si nei til å implementere datalagringsdirektivet.

Så det store spørsmålet som jeg håper at utenriksministeren kanskje vil svare på nå, er: Hvorfor velger man å sende implementering av det nye datalagringsdirektivet, overvåkningsdirektivet, ut på ny høringsrunde når det er helt klart hvilke konsekvenser innføring av direktivet vil få for den enkelte person? Alle de forskjellige synspunktene er som sagt godt kjent, både de som taler for, og de som taler mot. Er det sånn at Regjeringen ønsker å kjøpe seg

tid, eller er det slik at Arbeiderpartiet, som støtter implementering av direktivet, skal drive aktiv kampanje under høringsperioden og satse på at dette skal snu den store skepsisen som er ute i befolkningen?

Innføring av dette direktivet skjedde etter bombeattentatet i Madrid i 2004. Selvfølgelig er både jeg og Framskrittspartiet enige i at kriminalitetsbekjempelse er svært viktig. Samtidig må det være grenser for hvor langt man skal gå når det gjelder overvåkning av uskyldige. Vi vet at vold og overgrep oftest skjer i hjemmet, men det betyr ikke at staten har rett til å plassere et videokamera i hvert eneste hjem? Det er også uklart hvilken effekt direktivet har på kriminalitetsbekjempelse, for det fins allerede i dag teknologi som gjør det mulig å omgå datalagring hvis man ønsker det, og hvis man er kriminell.

For meg er dette et direktiv som legger opp til at alle innbyggere i Norge blir mistenkeliggjort for å være potensielle kriminelle, og det er en utvikling som jeg ikke vil være med på. Jeg er overbevist om at implementering av dette direktivet ville vært som en våt – total, usannsynlig – drøm for alle dem som drev med massiv overvåkning i de tidligere kommuniststatene Sovjetunionen og Øst-Tyskland.

Jeg håper virkelig derfor at Arbeiderpartiet tar til fornuft og ser at dette direktivet er et kraftig inngrep i den enkeltes personvern, og at direktivet blir gravlagt en gang for alle. Og jeg skal love: Jeg tar gjerne jobben med å sørge for å grave ned direktivet. Jeg håper at dette direktivet aldri blir vedtatt i Stortinget.

Per Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Laila Gustavsen (A) [12:02:20]: Tusen takk for en svært god invitasjon til å ha en bred debatt om EU- og EØS-saker, og takk også til utenriksministeren for en aktuell tilnærming.

Jeg har lyst til å starte med å se litt tilbake. I 1989 falt Berlinmuren, og det har forandret verden gjennom at det også har forandret det europeiske kontinentet. 27 land er frivillig med i et EU-medlemskap, og er tett vevd sammen. Vår tilknytningsform til det samarbeidet er gjennom EØS. Da jeg skulle forberede meg litt til denne debatten i dag, gjorde jeg den øvelsen å gå inn på Stortingets nettsider for å se hva slags type saker som var behandlet med EØS/EFTA-relevans i forrige stortingsperiode, altså i sesjonen 2008–2009. Da fant jeg saker som omhandlet sykehus og helsetjenester. Jeg fant saker om kontroll av godstransport, forbrukerkredittavtaler, yrkeskvalifiseringsdirektiv og forhold til vekterselskaper, verdipapirer, deltakelse i Galileo, satellittnavigering, aksjelov, passlov, miljøproblematikk eller miljøskade, alkohollov, utlendingslov, vassdrags- og vannressurser, og jeg fant selvfølgelig også arbeidslivs-saker. Faktisk fant jeg 62 saker med EFTA/EU-relevans i sesjonen 2008–2009, mens jeg for samme periode fant 46 saker om utdanning, 57 saker om arbeidsliv og 49 saker om energi. Dette understreker veldig poenget mitt, nemlig at det som har med EFTA/EØS/EU-saker å gjøre, berører dagliglivet vårt i svært stor grad, og sakene har både en

utenrikspolitisk og en innenrikspolitisk dimensjon. Derfor er det veldig viktig at vi har en aktiv europapolitikk, også uavhengig av medlemskapsdiskusjon. Regjeringens plattform bygger på EØS-avtalen, og det speiler også situasjonen i folket. Men jeg har også lyst til å si at Arbeiderpartiets standpunkt – det står i vårt partiprogram – er at medlemskap i EU gir politisk innflytelse, noe som ikke ivaretas gjennom EØS-avtalen. Det er også diskusjonen om Lisboa-traktaten og det som nå foregår i forbindelse med den i Europa, et svært godt eksempel på.

Norsk næringsliv, men også norsk arbeidsliv, er helt avhengig av EØS-avtalen, og jeg har lyst til å bruke et bilde på det: Før finanskrisen slo inn i norsk og europeisk økonomi og i verdensøkonomien, har vi vært igjennom en historisk oppgangskonjunktur. Per 1. august 2009 var 101 000 arbeidstillatelser gitt til utenlandske statsborgere i Norge, og de aller fleste av dem kommer selvfølgelig fra et EU-land. Riktignok er det færre enn i fjor, men fortsatt er tallet høyt, også når en tar hensyn til finanskrisen. Samtidig sier nesten tre av ti bedrifter at de forventer å bruke arbeidskraft fra EU i 2009. Så dette er ikke bare viktig for privat verdiskapning i næringslivet; det er også veldig viktig for offentlig sektor.

Så har jeg veldig lyst til å knytte en liten kommentar til innlegget til lederen for utenriks- og forsvarskomiteen, representanten Ine M. Eriksen Søreide fra Høyre. Jeg oppfatter at representanten Eriksen Søreide legger mye av ansvaret for europapolitikken og det som nå skjer med hensyn til Lisboa-traktaten, til Regjeringen. Representanten bruker også begrepet forutsigbarhet dels som et skjellsord. Jeg tilhører dem som mener at forutsigbarhet med hensyn til så viktige saker som europapolitikk og vår tilknytning gjennom EØS-avtalen tvert imot er en svært stor fordel og svært viktig, og det går også på tvers av politiske skillelinjer.

Jeg har lyst til å utfordre Høyre litt på dette: Hva mener lederen i utenrikskomiteen bør være den parlamentariske funksjon – hva bør vår nye rolle være, og er det behov for en ny rolle? Jeg synes at de forslagene som har ligget over fra forrige periode, om å etablere et Stortingets kontor i Brussel og å vurdere hvordan man skal få til delegasjonsreiser til Brussel, er svært viktige. Jeg har lyst til å si at jeg imøtekommer Høyres initiativer til å komme med konkrete forslag til den debatten.

Susanne Bratli (A) [12:07:55]: Utenriksministerens redegjørelse viste med all tydelighet at vi står overfor store utfordringer i vårt samarbeid med EU. Ikke utfordringer på *om* vi skal samarbeide, men utfordringer på *hvordan* vi skal samarbeide. Det å ivareta norske interesser og verdier i et landskap i et EU i endring, spesielt med tanke på Lisboa-traktaten, er en utfordrende oppgave. Det å sikre oss påvirkningsmuligheter og rom i prosesser i et EU i endring krever kløkt, og det krever at mange bidrar. Når EU endrer sine strukturer, betyr det at vi som skal samarbeide og påvirke, også må endre våre strukturer.

EØS-avtalen, som er rammeverket for vårt forhold til EU, er en viktig avtale for utenforlandet Norge. Den sikrer næringslivet vårt forutsigbarhet og markedsadgang til

et viktig eksportmarked – for mange det viktigste eksportmarkedet. Den påvirker oss også gjennom at politikk, forordninger og direktiver vedtatt i EU, får direkte eller indirekte virkning for oss. Utenriksministerens gjennomgang og redegjørelse viste med all tydelighet at EUs politikk og EUs strategier påvirker oss i Norge uavhengig av om vi er medlemmer eller ikke.

Gjennom EØS-avtalen er vi sikret et rammeverk for vårt forhold til EU, og for så vidt sikret et minimum av innflytelse. Likevel må jeg nok innrømme at jeg mener at det er en stor utfordring for oss å stå på utsiden og prøve å påvirke EUs prosesser. Når EU lager hvitbok om transportpolitikk, vil det påvirke hvordan vi må innrette vår transportpolitikk. Når EUs maritime transportstrategi for 2018 skal implementeres, må det også få konsekvenser for hvordan vi tenker og beslutter om godstransport til havs. Hvis EU tilrettelegger for mer gods på bane og sjø, må vi også gjøre det, for vårt gods som skal ut av landet, skal i all hovedsak til EU eller transporteres gjennom EU. Da må selvfølgelig transporten henge sammen.

EU skal i 2010 lage et nytt «White Paper» for transportpolitikk. Dette skal erstatte hvitboken fra 2001, som ble revidert i 2006, hvor hovedfokuset nå vil være å redusere klimagassutslippene fra transportsektoren. Akkurat nå er det et dokument ute fra kommisjonen, som legger til rette for diskusjon og innspill til den nye hvitboken. Her er det viktig at vi er på banen, og her er det viktig å påvirke EUs politikk for transport når det gjelder intermodalitet, for logistikknutepunkter vil være viktig for norsk transportnæring og for norsk eksportnæring.

EUs strategier for bærekraftig transport de neste ti årene vil virke direkte inn på hvordan vi må planlegge og tenke når vi skal utforme våre infrastruktursystemer. EUs politikk får direkte innvirkning på hvordan vår politikk skal utformes. Norske veier henger sammen med EUs veier, norsk jernbane henger sammen med EUs jernbane, og havet og luftrommet er felles.

Her på Stortinget diskuterer vi hva nasjonale myndigheter kan gjøre, hvordan vi kan påvirke og hvordan vi skal arbeide. Det vi vet, er at det også foregår et omfattende samarbeid med EU-land og EU-regioner i kommuner og fylkeskommuner. Der drives det et utstrakt og tett europasamarbeid daglig. Det samarbeides i INTERREG-programmer og INTERREG-prosjekter, og det samarbeides innenfor uttallige programmer om næringsutvikling, kulturutvikling, utdanning og forskning. Det arbeides daglig med å påvirke politikktutformingene i EU. For eksempel: Gjennom INTERREG-samarbeidet i Sverige-Norge-programmet er det et lite prosjekt i grenseområdet mellom kommunene Lierne og Røyrvik i Norge og kommunene Krokum og Strömsund i Sverige som kaller seg Midt-skandinavisk regionprosjekt. De samarbeider i en felles god arbeidsmarkedsregion om å bygge ned grensehinder og utforme ny felles distriktpolitikk over grensen. De vil være med og påvirke utformingen av distrikts- og regionalpolitikken i EU.

Kommuner i Norge og i EU som har felles interesser, finner sammen og vil i fellesskap påvirke EUs politikk. På regionalt nivå samarbeides det aktivt, mange fylkeskom-

muner har en aktiv internasjonalsiseringspolitikk, de har egne Europa-kontor i Brussel, de samarbeider med regioner i EU, og dette gjøres daglig. Dette er et samarbeid hvor man gjensidig lærer av hverandre, hvor man bygger relasjoner, og hvor man finner felles interesse i å påvirke EU og EUs politikk. Et slikt samarbeid startet f.eks. med INTERREG-prosjektet som kaltes for AquaReg, et samarbeid mellom Trøndelag, BMW-regionen i Irland og Galicia i Spania om utvikling av havbruk, hvor trøndere lærte av irer og spanjoler, og irer og spanjoler lærte av trøndere. Det resulterte i at vi i prosjektet fant fellesnevnerne på politikkområder som var viktige i våre regioner, og hvor vi fra norsk og trøndersk side fant allierte innenfor EU-systemet som kunne påvirke politikken i den retningen vi mente var riktig, ikke bare for Trøndelag, men også for Galicia og Irland.

I et slikt perspektiv er jeg glad for at EFTAs ministermøte har besluttet å opprette et EFTA-forum for lokalt og regionalt folkevalgte – dette for å styrke lokale og regionale politikeres deltakelse i EØS og EFTA-samarbeidet, bl.a. gjennom dialog med EUs regionkomité.

Utenforlandet Norge er helt avhengig av å samarbeide tett med EU, både innenfor EØS-avtalen og på andre områder. Vi er avhengig av å ha forutsigbarhet i samarbeidet. Utenriksministerens redegjørelse viser at vi har utfordringer, men den viser også at disse utfordringene blir godt ivarettatt.

Avslutningsvis vil jeg gjenta utenriksministerens forbauselse når det gjelder Fremskrittspartiet og datalagringsdirektivet. Hvor har det blitt av lov og orden-partiet Fremskrittspartiet når de ubetinget går imot datalagringsdirektivet, uavhengig av at det bl.a. legges opp til å ivareta personvernet gjennom at politiet vil måtte ha rettskjenning for å få tilgang til trafikkdata? Fra Arbeiderpartiets side legger vi til grunn at dette ikke er et overvåkningsdirektiv, men et direktiv for kriminalitetsbekjempelse og at man må ha skjellig grunn til mistanke. Det er ikke et generelt overvåkningsdirektiv.

Steinar Gullvåg (A) [12:14:08]: I likhet med utenriksministeren og flere andre talere i denne debatten vil jeg understreke at EØS-avtalen er utgangspunkt for vårt forhold til EU i denne stortingsperioden – punktum.

Selv ikke et islandsk medlemskap vil endre på det. Om Islands søknad imidlertid skulle ende i medlemskap etter en folkeavstemning, er det derimot grunn til å tro at det vil komme til å påvirke vårt forhold til EU på viktige politikkområder.

Under et møte med EFTA-ministrene i Brussel mandag i denne uken, gav den islandske utenriksministeren klart uttrykk for at islandsk medlemskap avhenger av fisk. Dersom Island oppnår et akseptabelt forhandlingsresultat på dette området, er EU følgelig villig til å endre sin fiskeripolitikk, og det kan få stor betydning for Norge.

Våre egne erfaringer det siste året peker ikke akkurat i retning av større fiskeripolitisk harmoni med EU. Jeg tenker da på behandlingen av selsaken i Europaparlamentet og innføringen av et import- og omsetningsforbud mot sel-produkter, dernest det forhold at EU i begynnelsen av ok-

tober, nærmest over natten og uten forvarsel, stengte sine farvann for fiske etter makrell for norske fartøy. Dette er et klart brudd på fiskeriatvanten mellom Norge og EU, og en norsk protest har så langt ikke gjort særlig inntrykk på fiskerimyndighetene i EU. Jeg antar at begge disse sakene – både selforbudet og makrellfisket – slår inn over de pågående fiskeriforhandlingene med EU. Det hører dessuten med til saken at Norge langt fra har utnyttet sine fiskekvoter i EUs farvann de siste årene.

Finanskrisen har rammet EU-landene i en grad vi knapt aner her hjemme. Flere EU-land har sett seg nødt til å øke gjeldsbyrden ganske betraktelig, og det kan bli dramatisk for flere land enn Latvia – og Island, for den saks for skyld. Det er unektelig et paradoks at det snart bare er utenforlandene Norge og Sveits som kan leve opp til Maastricht-traktatens forpliktelser, altså de krav som stilles til land som skal delta i EUs økonomiske og monetære union.

Slik det nå ser ut, får EU-landene samlet sett en meget beskjeden økonomisk vekst i 2010. Produktivitetsveksten er lav, og arbeidsledigheten øker til over 10 pst. I enkelte land er én av fem i yrkesaktiv alder nå uten arbeid. Spesielt bekymringsfullt er ungdomsledigheten. 25 pst. av de unge i EU kommer ikke inn i arbeidsmarkedet, og enhver kan forestille seg hva dette kan komme til å bety for den sosiale stabiliteten i EU på lang sikt. Sånn sett er Norge som en øy i et hav av arbeidsledighet, som vi sa under motkonjunkturpolitikken på slutten av 1970-tallet. Men de som tror at vi er upåvirket av den økonomiske utviklingen i Europa når vi skal finne veien ut av finanskrisen, tar sannsynligvis feil. Vi trenger felles regler for å kontrollere finansmarkedene i en mer og mer globalisert økonomi, og vi trenger felles regler for å hindre sosial dumping.

Vi er en del av EUs indre marked. Ja, det er vårt viktigste marked, og vi adopterer EUs lov- og regelverk i et tempo som plasserer oss blant de aller flinkeste elevene i EU-klassen – uten at vi sitter med handa på ratet i Brussel. Her ligger EØS-avtalens svakhet, men kanskje også dens styrke. Nettopp fordi vi av gode grunner har valgt EØS-løsningen, er vår tilstedeværelse i EU like viktig, ja, kanskje viktigere enn for et medlemsland, og vi må bruke de mulighetene vi har for å øve innflytelse.

Erfaringene fra selsaken viser for det første at Europaparlamentet er blitt en meget viktig del av beslutningssystemet i EU. Parlamentets makt styrkes nå ytterligere gjennom Lisboa-traktaten. Like klart er det at forbudet mot omsetning av selprodukter er resultatet av dyrevernorganisasjonenes langsiktige og målbevisste lobbying mot parlamentet. Typisk nok ble selforbudet behandlet av parlamentets forbrukerkomité, ikke fiskerikomiteen, som naturlig kunne være.

Ikke at jeg har overdrevne forestillinger om at vi med større innsats kunne ha hindret selvedtaket, men jeg konstaterer at EU-parlamentarikerne spisset ørene da vi antydte at et forbud mot omsetning av selprodukter i EU ville kunne få konsekvenser for EUs fiskekvoter i norske farvann. Det er nemlig et faktum at selen forsyner seg ganske grovt av vårt felles matfat.

Hadia Tajik (A) [12:19:09]: Det blir sagt at kunnskap er makt. I så fall handler Norges samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen også om fri bevegelse av makt og innsikt. Med friere utveksling av kunnskap og ideer kan EU i større grad bli det fredsprosjektet som det fortjener å være. De fire frihetene i det indre markedet til EU er velkjente og etablerte, men som utenriksministeren nevnte i sin redegjørelse, snakker statslederne i Europa nå om en femte frihet, nemlig fri bevegelse av kunnskap og ideer. I Lisboa-traktaten blir dette perspektivet styrket ved at det for første gang er nedfelt at det skal utvikles et europeisk forskningsområde.

Alle land har behov for kunnskap fra andre land. De store utfordringene som verden står overfor, krever samarbeid over landegrensene, uansett om det handler om matkrise, klimakrise eller spørsmål som sjeldnere når offentlighetens dagsorden. En viktig del av vårt samarbeid med EU må derfor være å sikre norske studenter, forskere, forskningsinstitusjoner og næringsliv gode vilkår i samarbeidslandene.

Uansett om man på et tidspunkt skulle formalisere fri bevegelse av kunnskap som en egen frihet eller ei, mener jeg det er avgjørende at Norge deltar aktivt i den utviklingen vi ser i EU på dette området. Uten samarbeid internasjonalt er det vanskelig å fremme god kvalitet i forskningen, og uten god kvalitet i forskningen er det vanskelig å adressere de store utfordringene på en tilfredsstillende måte.

Med økt internasjonalisering øker også tilgangen på investeringer som styrker norsk forskning. I St.meld. nr. 30 for 2008–2009, som Stortinget behandlet tidligere i år, kunne vi lese at ca. 8 pst. av de samlede forskningsressursene i Norge i 2007 kom fra utenlandske kilder. For 20 år siden var det bare 2 pst. Midlene fra EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling utgjør nesten 20 pst. av dette.

Det er viktig for Norge at vi deltar som fullt medlem i EUs rammeprogrammer på dette området, og at vi har vært deltaker i mer enn 20 år. Det er også det klart største EU-programmet Norge er med i. Samarbeidet med EU på forskningsområdet er nyttig for Norge, og Norge gjør seg nytte av det.

Det er verdt å merke seg at norske søkere hevder seg godt i konkurranse om EUs prosjektmidler. Siden det sjuende rammeprogrammet startet i 2007, er det sendt inn over 1 500 søknader med norske deltakere. 330 av disse er innstilt for finansiering. Det betyr litt over hver femte søknad. For sammenligningens skyld er snittet for alle deltakerlandene hver sjettede søknad.

Det er spesielt innenfor miljødelen av rammeprogrammet norske forskere er mest aktive. Her har faktisk hvert tredje EU-prosjekt en eller flere norske partnere. Også innenfor energi- og sikkerhetsforskning og på det marine området skårer vi høyt.

Norge er også avhengig av å bryne seg på kunnskap man har utenfor landets grenser, for å kunne videreutvikle vårt eget velferdssamfunn og øke verdiskapingen. Elever og studenter er framtidens forskere og verdiskapere. Fram til i dag har mer enn 14 500 norske studenter deltatt i ut-

veksling. Over 100 000 norske elever har deltatt i skole-samarbeid. Over 1 500 elever og lærlinger har deltatt i utveksling i EU-relaterte utdanningsprogrammer. Norge er avhengig av denne typen internasjonal kompetanse i sin befolkning. Det styrker også våre bånd til europeiske handelspartnere og gir unge fra andre land muligheten til å ta med seg erfaringer fra Norge.

Slik handler fri bevegelse av makt og innsikt både om solidaritet og om verdiskaping. Det kler en rød-grønn regjering.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Rune Henriksen (A) [12:24:03]: Vi er en del av Europa, geografisk, kulturelt og økonomisk, men også politisk, i betydningen politiske tradisjoner, i måten vi diskuterer og agerer på politisk.

Som EU-tilhenger skulle jeg ønske at vi var medlem av EU. Per i dag er det EØS-avtalen som gir rammene for vårt forhold – som stat – til EU. Det gir gode rammer for den økonomiske samhandlingen med EU. Men det er store svakheter ved vårt forhold til EU, ved at det er begrenset til det økonomiske samarbeidet.

Der er en annen dimensjon som blir stadig viktigere nå, særlig når Lisboa-traktaten nå blir rullet ut i EU-samarbeidet, nemlig den politiske dimensjonen – dimensjonen politisk samarbeid, hvor representanter både i Europaparlamentet og i de nasjonale parlamentene får større innflytelse. Dette forandrer også rammebetingelsene for vår – skal vi si – nasjons forhold til Europa. Det blir mye viktigere at vi som norske politikere forholder oss til europeisk politikk og til våre europeiske kolleger.

Utenriksministeren pekte i sin redegjørelse på behovet for kapasitetsbygging når det gjelder kunnskap om og kjennskap til politiske prosesser i Europa. Det gjelder også for oss som politikere. Jeg tror at vi i stadig større grad må følge og delta i den politiske debatten i Europa, ikke som spesielt utenrikspolitisk interesserte mennesker, ikke ut fra vårt forhold til EU, om vi er for eller mot EU som sådan – for EU er der enten vi vil eller ikke – men ut fra at EU er den største og sterkeste politiske og økonomiske kraften i vårt nærområde, som vi er helt avhengig av. Vi må som fagpolitikere, som partipolitikere og som nasjonale stemmer følge den europeiske debatten. Vi vet f.eks. at EUs fiskeripolitikk nå er i støpeskjeen. EU-kommisjonen kom med sin grønnbok i april i år. Det er store endringer på gang i den europeiske fiskeripolitikken. Det er i vår interesse at vi deltar i de debattene som nå foregår i Europa rundt disse spørsmålene.

Derfor er det mitt håp når komiteene i Stortinget nå legger sine planer for utenlandsreiser, at det tas høyde for behovet for å delta – at vi som komitépolitikere har kontakt med våre europeiske kolleger når vi er ute og reiser, at vi har kontakt med våre respektive komiteer i EU-parlamentet og i de nasjonale parlamentene rundt i Europa, også på partipolitisk nivå. Det er mitt ønske at vi i mye større grad har kontakt med våre søsterpartier, slik vi i Arbeiderpartiet, med stort hell, har – vi har et tett og godt samarbeid

med Det europeiske sosialistpartis gruppe i Europaparlamentet. Jeg tror dette er et eksempel til etterfølgelse også for andre, for å kunne ivareta våre nasjonale interesser når det gjelder Europa.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:27:47]: Det har, som utenriksministeren helt riktig påpekte, vært mye skråriskerhet i debatten om datalagringsdirektivet, både i form av paralleller til Sovjets overvåkingsregime – som vel må sies å være en overdrivelse – og i form av mer emosjonelt ladet forsvar for direktivet, der hensynet til det ene barnet som kanskje kan reddes fra overgrep, rettferdiggjør en lagring av alle innbyggers data- og teletrafikk.

Min motstand mot datalagringsdirektivet er ikke fundert i skråriskerhet – den er tvert imot fundert i sunn tvil. Jeg kan ikke med sikkerhet vite om all den informasjonen som pålegges lagret, står i fare for å bli misbrukt eller ikke. Men signalene fra både Personvernkommissjonen og Datatilsynet tilsier at vi ikke bør ta den sjansen.

Advokat Eva Jarbekk har skrevet følgende i en tekst som er tilgjengelig på Datatilsynets nettsider:

«Det er også ofte slik at det nesten er en naturlov i det at informasjon som eksisterer, vil bli brukt. Når opplysningen først er lagret er det mange som vil ha innsyn og intensjonen bak er alltid god. Ofte blir opplysninger derfor brukt i en helt annen sammenheng enn hva man opprinnelig tenkte seg. Man trenger ikke et totalitært regime for at dette skal skje. Derfor må man tørre å se på direktivets konsekvenser i en større sammenheng enn hva direktivet selv oppsetter.»

Jeg kan heller ikke vite med sikkerhet om direktivet kan bidra til å bekjempe alvorlig kriminalitet og terror, men jeg vet med sikkerhet at de aller fleste – og i hvert fall de aller fleste organiserte kriminelle – er fullt ut i stand til å opprette såkalte proxyer, som gjør datatrafikken deres nærmest umulig å spore. Dermed er det vi som ikke har noe å frykte, som ender opp med å kartlegges mest.

En klok amerikaner sa en gang at frihetens pris er evig årvåkenhet. Jeg tolker ikke denne årvåkenheten dit hen at vi bør lagre og kartlegge vår kommunikasjon så vidt som mulig for å være på den sikre siden. Tvert imot tror jeg noe av Thomas Jeffersons viktigste budskap var at grunnleggende friheter aldri må byttes bort mot en følelse av sikkerhet. Å sitere amerikanske presidentkjemper lyder kanskje noe svulstig – det er jeg for så vidt enig i – men det er kanskje en svulstighet vi kunne trengt mer av når vi egentlig, i hele Vesten, ser etter raske løsninger og «quick fix» på grunnleggende og svært komplekse utfordringer som terrorisme og alvorlig kriminalitet representerer.

Nå ligger ballen både hos Arbeiderpartiet og Høyre, og ingen av partiene har bestemt seg. Det betyr at saken ikke er avgjort. Jeg har gode forhåpninger om at Norge vil bruke reservasjonsretten mot EUs datalagringsdirektiv. Høyre har endog programfestet at de ikke vil vedta endringer i lovverket som ytterligere krenker personvernet. Dermed mener jeg at svaret på de 14 spørsmålene som Høyre har gitt Regjeringen, gir seg selv.

Presidenten: Presidenten skal ikke kommentere det, annet enn å vise til at adressaten var Regjeringen.

Borghild Tenden (V) [12:31:03]: Jeg vil gjerne kommentere utenriksministerens holdning til Venstre og datalagringsdirektivet. Å omtale Venstres motstand mot direktivet som ekstremt og lite balansert er svært arrogant. Jeg mener også at det er et feilspor å fokusere på om Venstre er for eller imot internasjonale regler for datalagring. Det diskusjonen egentlig handler om, er om Norge skal implementere datalagringsdirektivet eller ikke. Så enkelt er det.

Svaret på spørsmålet til representantene fra Arbeiderpartiet er altså at vi verken ønsker nasjonale eller internasjonale regler om lagring av datainformasjon, i tilfelle noen av oss gjør noe kriminelt i fremtiden, slik som direktivet legger opp til.

Venstre er selvsagt ikke imot internasjonale regler generelt, dersom jeg var klar på det i replikkunden. Det er innholdet i datalagringsdirektivet vi er imot.

Som flere av Arbeiderpartiets representanter vet, har Venstre aldri ivret for internasjonale regler om lagring av datatrafikk. Vi mener prinsipielt at det er å gå for langt å pålegge omfattende lagring av personlige data hos private teleselskaper. Å være imot lagring av informasjon om kontakt mellom mennesker som ikke er mistenkt for noe kriminelt, betyr ikke at vi er imot å gi politiet fullmakt til effektiv kriminalitetsbekjempelse. Det håper jeg representantene fra Arbeiderpartiet også ser.

Poenget i denne saken er at direktivet pålegger private selskaper ansvaret for enorme mengder med sensitive personopplysninger, som politiet skal ha tilgang til ved behov. Jeg mener det er oppsiktsvekkende at Arbeiderpartiet nå velger å overse det problematiske ved dette direktivet. Jeg regner med at siste ord i denne sak ikke er sagt.

Sverre Myrli (A) [12:33:17]: Høyre har i denne debatten utfordret Arbeiderpartiet på om de to partiene med sitt flertall i Stortinget skulle gå sammen om å sende søknad om norsk EU-medlemskap. En ganske spesiell tilnærming, må jeg si. På samme måte som de tre regjeringspartiene har ulike syn på sjølve medlemskapsspørsmålet, er det ulike syn blant de borgerlige partiene. Jeg er ganske sikker på at Venstre og Kristelig Folkeparti ikke hadde akseptert at Høyre skulle gått sammen med Arbeiderpartiet om å sende søknad om norsk EU-medlemskap, dersom vi hadde hatt ei borgerlig regjering, noe vi heldigvis ikke har.

Det har vært mye debatt her om norsk EU-medlemskap, kanskje for mye, all den tid det ikke er noe tema i overskuelig framtid. Vi bør isteden fokusere på hvordan vi skal jobbe for å sikre norske interesser, slik utenriksministeren understreker i sin redegjørelse. Det måtte vi også ha gjort som EU-medlem, la oss ikke glemme det, all den tid vi må knytte allianser med andre for å få gjennomslag for våre syn.

Svein Roald Hansen tok opp ideen om et eget Brusselkontor for Stortinget – en interessant og god idé som bør forfølges, men vi må også jobbe bevisst mot sentrale EU-

land på mer bilateralt vis. Tyskland er f.eks. en viktig alliert for Norge og som på mange sentrale områder taler Norges sak – til tider bedre enn hva f.eks. Sverige gjør. Det er en veldig interessant problemstilling og sjølsagt bra for Norge.

Vi må derfor, i tillegg til Brussel, pleie kontakten med Tyskland og andre viktige nære allierte, både på regjerings-sida og på parlamentarisk nivå. Alle norske stortingsrepresentanter bør pleie kontakt med kolleger i Forbundsdagen i Berlin. Vi blir der tatt imot med åpne armer.

Norge må komme tidligere på banen i de saker som diskuteres i EU. Tjenestedirektivet og datalagringsdirektivet er gode eksempler på det. Dette er viktige spørsmål som det har pågått debatter i EU om i mange år – fram og tilbake, forhandlinger hit og dit – og så kommer en fram til et kompromiss, og så kommer vi på banen i Norge. Da er det for seint. Da har vi ett alternativ, eller – kanskje mer korrekt – to alternativer. Det er enten å akseptere det, eller så er det å si nei. Det å si nei til å innføre et direktiv som gjelder for 29 andre land, er som regel en veldig dårlig idé, all den tid vi er avhengig av et godt samarbeid med de øvrige europeiske land, som jo var hele årsaken til at vi for 15 år siden fikk EØS-avtalen.

Svein Roald Hansen (A) [12:36:43]: Debatten har vist at det er bred enighet om ønsket om og behovet for en sterkere involvering fra Stortingets side på et tidlig tidspunkt når det gjelder ny politikktutforming i EU – det er jeg glad for – og også støtte til om Stortinget kan få et kontor i Brussel som kan hjelpe til med kontakten fra partigruppene, fra komiteene og fra Stortinget som sådan. Vi må ha et mer årvåkent blikk mot politikktutformingen i EU. Det er vårt ansvar. Det er det ingen som gjør for oss. Jeg håper derfor at alle som har hatt engasjement i debatten, og gledelig mange også fra andre komiteer enn utenriks- og forsvarskomiteen, tar med seg dette tilbake og følger det opp. Vi har mulighet i komiteene nå til å reise saker. Som Susanne Bratli gjorde veldig godt rede for i sitt innlegg, er det på mange områder slik at det vi driver med i komiteene, har berøringspunkter til politikktutformingen i EU.

Hvis vi nå følger opp det som er sagt i denne debatten på dette punktet, tror jeg også vi trekker inn den europeiske dimensjon i vår hjemlige politiske debatt, i denne salen og utenfor. Da tror jeg flere får øynene opp for hvor integrert vi er i dette samarbeidet, og kanskje begynner å stille spørsmål, som noen av oss gjør, om hvor klokt det er å være så dypt integrert, så mye med, uten å ha medbestemmelse når reglene utformes.

Så til Ine M. Eriksen Søreide som mente at vi i Arbeiderpartiet, som står på partiprogrammet, for å si det slik, skyver Høyre foran oss når vi ikke tar EU-debatten. Jeg kjenner meg ikke igjen i det bildet. Jeg har både som stortingsrepresentant og som leder i Europabevegelsen gjennom seks år forsøkt å få et stort engasjement rundt disse spørsmålene. Jeg har hatt mange fra Høyre med på det laget, men det har ikke bølget inn i de politiske partiene. Det har vært krevende å få oppmerksomhet rundt det og interesse for det. Dette var heller ikke en av Høyres hoved-

saker i valgkampen. Jeg skal ikke gi opp i arbeidet med å få interesse for europeiske spørsmål også ute blant befolkningen. Jeg tror det er det som eventuelt kan være med på å skape det grunnlaget som må ligge der for at man skal sende en ny medlemskapssøknad.

Så har det blitt litt debatt om datalagringsdirektivet. Jeg har lyst til å si litt med utgangspunkt i Snorre Serigstad Valens innlegg. Han er skeptisk til å implementere dette ut fra usikkerhet om det kan bli misbrukt. Det er all mulig grunn til å være opptatt av regelverket rundt denne lagringen. Men i dag får vi bankutskrift fra banken vår hver måned. Det er etter mitt skjønn mye mer følsomme data som lagres i ti år. De bevegelsene overvåkes fortløpende fra myndighetenes side. Det er overvåking av uskyldige mennesker i tilfelle vi skulle gjøre noe galt.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:40:13]: Nå fikk vi svar fra representanten Tenden på hva Venstre mener. Det var ikke noen arroganse i min påpekning av at hun gang på gang ikke svarte på spørsmålet. Nå synes jeg det i og for seg kom greit fram. Jeg mener det er grunn til å reagere på vegne av Arbeiderpartiet når det blir sagt at vi overser personvernet. Det vil ikke jeg ha hengende på meg. Jeg mener vi ikke har lagt opp til det.

Så til representanten Hoksrud. Det står i Soria Moria-erklæringen at for Arbeiderpartiets del er vi positive til direktivet i det fall det ikke fremkommer ting om personvern hensyn i den høringen vi skal ha, som gir grunn til et annet standpunkt. Det mener jeg er en åpen tilnærming.

Representanten Serigstad Valens innlegg synes jeg var balansert, kritisk, men han så også at det var andre sider ved det.

Datalagringsdirektivet handler om avveininger mellom individ og samfunn, frihet og trygghet, personvern og kriminalitetsbekjempelse. Jeg tror vi blir klokere om vi i alle fall veier, at dette er vanskelige spørsmål å avveie, og at vi må ta hensyn til begge deler når vi vurderer. Hvorfor sender vi dette på høring, spurte representanten Hoksrud om. Det er vanlig prosedyre å gjøre det. Der kommer det til å være en redegjørelse for sider ved denne saken i forbindelse med at det eventuelt skal gjennomføres i norsk lov. Å skulle oppheve det ville egentlig være litt underlig.

Så synes jeg representanten Myrli er inne på noe viktig, nemlig betydningen av å pleie bilaterale forhold i tillegg til det som er prosessene i Brussel. Da kan jeg opplyse om at jeg har min første samtale med den nye tyske utenriksminister søndag 29. november – det er en god start med den nye regjeringen – og med det kommende spanske formannskapet 7. desember.

Lederen i utenrikskomiteen var i tvil om vi kunne få like mye kontakt med Spania som med Sverige. Det varierer jo fra land til land, men min erfaring er at det er mye opp til oss og hvordan vi jobber inn mot disse landene. Vi har mye å snakke med Spania om.

Så sa representanten Kristiansen at Norden «vender ryggen mot Norge». På disse spørsmålene som handler om grensesamarbeid og handel over grensene, er Norden en del av det samme. Vi er jo en del av EØS.

Som jeg påpekte i min redegjørelse, er EØS-avtalen

den viktigste nordiske samarbeidsavtalen som noen gang er inngått fordi det indre markedet da også gjelder i Norden. Derfor vil det neppe være slik at EU kommer lenger enn Norge på dette området, fordi vi faktisk er bundet av de samme rettighetene og forpliktelsene. Jeg opplever at samarbeidet i Norden er blitt tettere om disse spørsmålene når det gjelder konkret samarbeid mellom regjeringene.

Helt til sist: Det er slik at alle i denne sal har sitt syn på spørsmålet om EU, det tror jeg. Jeg har mitt, og det har jeg gjort kjent i mange sammenhenger. Men jeg vil stå fast ved at så lenge Norge har EØS-avtalen, er det Regjeringens og utenriksministerens ansvar å gå i kampen for at den avtalen blir respektert og håndhevet på ordentlig vis så lenge det er den vi har. Jeg har lært meg gjennom disse årene at det er veldig mange norske arbeidsplasser, norsk velferd, som er avhengig av at den avtalen er intakt og fungerer på den måten den var ment å virke.

Tor Bremer (A) [12:43:22]: Det undrar meg at ei av dei viktigaste sakene for Noreg, EU sin regionalpolitikk etter 2013, har vore relativt lite i fokus – ikkje berre i denne salen, men òg utanfor denne salen. Eg snakkar om Green Paper on Territorial Cohesion, grønboka om territoriell samhoørsle i Europa. Ho handlar kort og godt om at uavhengig av kvar ein bur i Europa, skal ein ha tilgang til dei velferdsgodene og dei moglegheitene som framtidig Europa kan by oss. Det handlar slik sett om fokusering på moglegheiter og utfordringar for alle områda utanfor storbyane og utanfor dei sterkaste vekstsentra. Til denne gruppa høyrer så definitivt Noreg.

Dette kan seiast å vera ei aldri så lita korrigerings- og Lisboa-strategien, som på mange måtar er ein konkurranse- og kunnskapsstrategi tilpassa storbyane i Noreg. Men her har ein ei fokusering på alle dei områda utanfor storbyane. Det er ei viktig sak for Noreg.

Det handlar om å få på plass skreddarsydde verkemiddel tilpassa norske utfordringar. Me snakkar om saker som differensiert arbeidsgjevaravgift, me snakkar om regelverket for bedriftsstøtte og for næringslivet. Det handlar om norsk næringspolitikk, og det handlar om norsk distriktspolitikk. Denne saka vil vera styrande for den politiske handlefridomen me skal ha etter 2013. Det er avgjerande viktig at me no, som Sverre Myrli har understreka, brukar tida framover i denne beslutningsprosessen til å påverka sluttresultatet.

Den norske debatten har dessverre ofte vore prega av å vera ein debatt om me skal diskutera viktige EU-spørsmål utan å gå aktivt inn i problemstillingane.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:45:26]: Etter å ha hørt mange av innleggane i dag skulle man nesten tro at landet var i en styringskrise, at det var store økonomiske problemer i landet, og at det var et folkerop om at Norge skulle bli medlem i EU. Men som representanter både fra Høyre og Arbeiderpartiet har sagt, vil ikke folket det. Folket er på en eller annen måte problemet. Jeg tror også den argumentasjonen man legger opp til, den virkelighetsbeskrivelsen noen på ja-siden legger opp til, bidrar sterkt til å sikre nei-sidens flertall. Man husker 1994, hvilke skrek-

bilder man da tegnet for Norge hvis vi ikke ble medlem, hvilken ledighet vi ville få, hvordan norsk næringsliv ville rammes. Det har gått relativt bra selv om vi har valgt en annen tilknytningsform til EU enn medlemskap.

Svein Roald Hansen sier også i sitt innlegg at det er om å gjøre at folk blir engasjert i EU-saken, og det er jeg helt enig i. Jeg er medlem i én organisasjon, Nei til EU. Vi når sannsynligvis 30 000 medlemmer i år. Det er kjempestor vekst, veldig aktivitet. Mange er engasjert i EU-saken, spesielt på nei-siden, og vi har en god utvikling.

Men det som har undret meg mest i dag, var Ivar Kristiansens innlegg. Da jeg hørte det, fikk jeg inntrykk av at det at vi torde å stille noen spørsmål om EUs fortrefelighet på alle områder, nesten var arvesynd. Og det er jo viktig når man diskuterer EUs utvikling, at man ser at f.eks. deltakelsen i parlamentsvalg har gått ned selv om makten til EU-parlamentet har økt. Valget i sommer der det var 43 pst. – hvis jeg ikke husker helt feil – som valgte å bruke stemmeretten sin til det EU-parlamentet alle løfter så høyt, viser jo at det parlamentet har store problemer med å engasjere den vanlig, jevne mann. Hvis vi ser på – som Kristiansen sa – at vi som var fra nei-siden, mistenkeliggjorde EU-borgere i andre EU-land med hensyn til at prosessen hadde skjedd med folkets velsignelse, og hvis en nå begynner å se på de gangene det har vært avstemning om videre integrasjon i EU, er ikke det noen veldig stolt historie for Europas elite. Da Nederland hadde avstemning om EUs grunnlov, var det nei. Da Frankrike hadde avstemning om EUs grunnlov, ble det nei. Irene sa nei til Lisboa-traktaten i første omgang. Man gjør noen justeringer, og man sier ja. Nederlands og Frankrikes befolkning fikk ikke mulighet til å ta ny stilling da man gjorde noen endringer i forhold til Lisboa-prosessen. Hvis vi tar nabolandene våre: Danmark har sagt massivt nei i forhold til Maastricht. Svenskene sa nei til euro. Så de gangene man har valgt og tort å ta med folket på råd, har det ikke vært noen stor folkelig opinion i Europa som har ønsket en sterkere og sterkere integrasjon. For dem som står på ja-siden, må det være viktig å ta med seg at EU-prosjektet i stor grad har vært drevet fram av eliten. Det prosjektet vi nå ser, Lisboa-traktaten, kommer til å være enda mer elitestyr.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:48:32]: Jeg føler meg veldig trygg på at det ikke er noen av ja-partiene i Stortinget som ønsker å bringe Norge inn i en ny EU-debatt der man ikke er sikker på utfallet. Men mitt poeng har bare vært å understreke at det ikke kan være Høyres ansvar alene at vi reiser en EU-debatt og at vi sørger for å få Norge inn i EU på sikt. Hvis den situasjonen skulle komme til å oppstå, er det klart at den situasjonen vi har i Stortinget nå, med et flertall av Høyre og Arbeiderpartiet, er noe som er interessant i et historisk perspektiv. Og mye av utålmodigheten med å få til et medlemskap skyldes jo bl.a. en del av de aspektene som debatten har berørt, EØS-avtalen, forholdet til EU for et utenforland som Norge, og som professor dr. juris Fredrik Sejersted ved Senter for europarett sa på et møte tidligere i høst: EØS kan se ut til å bli stadig større og viktigere for Norge, men mister Norge

betydning i forhold til EU? Norges EU-ambassadør sier at vi står overfor et mer komplekst, uoversiktlig og krevende EU. Det bør det ikke være noen tvil om.

Så ønsker jeg å knytte noen kommentarer til innlegget til representanten Laila Gustavsen. Den parlamentariske funksjonen for EØS-arbeidet og arbeidet med EU-saker tok jeg opp i mitt innlegg, og jeg nevnte bl.a. at jeg ønsket at Stortinget skulle ta en større og mer aktiv rolle i EØS-spørsmål, i arbeidet med saker, og ikke minst i bruken av Europautvalget. De tingene som representanten Svein Roald Hansen nå snakker om i forhold til at både grønn- og hvitbøker skal behandles i komiteene, et Brussel-kontor osv., er saker som har Høyres fulle støtte, og som har hatt det hele tida. Det er synd at de sakene har blitt forsinket, men det er noe som vi kommer til å støtte opp om. Det kommer ikke til å stå på Høyre.

Jeg må nok også si at et eksempel på hvordan Europautvalget ikke har blitt brukt på en god nok måte, er diskusjonen som var om Stockholm-programmet tidligere. Der var det altså sånn at Høyre og andre partier etterlyste Regjeringens posisjoner. Vi fikk de ikke. Og da det kom til møte i Europautvalget, stilte ikke justisministeren som fagstatsråd der. Utenriksministeren hadde, naturlig nok, ikke detaljkunnskap om dette og kunne ikke svare på de spørsmålene som kom. Norges posisjoner ble ikke kjent før man kunne se dem på EU-delegasjonens hjemmesider i høst. Dette er et veldig godt eksempel på et område der Stortinget ønsket å ta en aktiv del i EØS-arbeidet, men ikke fikk gjort det fordi posisjonene ikke var kjent, og fordi fagstatsråden ikke stilte i Europautvalget. Det var også noe jeg tok opp i mitt innlegg: Viktigheten av at fagstatsrådene stiller i Europautvalget, sånn at Stortinget har en mulighet til å påvirke, og ikke minst til å bidra til at de posisjonene Norge inntar, er et uttrykk for det som er flertallet i Stortinget. Men ytterligere arbeid med EØS-saker og EU-spørsmål, ytterligere tiltak som kan bidra til å gjøre det enklere for Stortinget å bidra, skal i alle fall ikke stå på Høyre.

Presidenten: Representanten Svein Roald Hansen har hatt ordet to ganger og får derfor ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Roald Hansen (A) [12:51:57]: Forslagene om et kontor i Brussel og å sende delegasjoner stod verken på Høyre eller Arbeiderpartiet i forrige periode, det stod på Presidentskapet, så vi kan håpe at det nye presidentskapet kan bidra til at vi får gjennomført det.

Jeg bad om ordet fordi representanten Trygve Slagsvold Vedum skrudde tiden tilbake til 1994-debatten, hvilke skrekkvisjoner som ble tegnet hvis vi ikke ble medlem. Det er i og for seg riktig, men det ble også tegnet noen skrekkvisjoner hvis vi ble medlem. Jeg tror begge sider var ganske spenstige i sine beskrivelser av hvilke katastrofer som ville komme over landet, enten vi stod utenfor eller ble medlem.

Nå har det gått veldig bra i Norge. Poenget er jo at vi ble medlem i det indre marked gjennom EØS-avtalen, slik at mesteparten av det som medlemskapet ville ha dekket,

har vi deltatt i. Det har gått veldig bra på noen områder hvor det var veldig stor usikkerhet, f.eks. hvordan et medlemskap ville påvirke miljøpolitikken. I dag ser vi at det er EU som er fyrtårnet, og det er vi som seiler etter det – ikke motsatt, og elitestyret. Jeg håper at den gjennomgangen vi får, kan bidra til å fjerne den typen betegnelser, for det er altså 29 land som deltar i dette på frivillig basis. Det er ikke elitestyrt.

Heikki Holmås (SV) [12:53:36]: Jeg har fulgt debatten fra kontoret. Jeg syns at det er en veldig interessant utvikling av den tonen som har vært i debatten. Det har bølget litt fram og tilbake i enkeltsaker, men debatten har vist veldig tydelig at utenriksministeren ønsker, som han sa i redegjørelsen for to dager siden, å ta initiativ og grep fra Regjeringens side for å involvere Stortinget på en sterkere måte enn tidligere. Det er veldig positivt.

Den andre tingen som debatten har vist, er at det fra alle partier er et klart ønske om å løfte europadebatten og diskusjonen om de tingene som skjer i Europa, i EU-parlamentet og i EUs organer, inn i Stortinget på et tidligere tidspunkt – ikke bare knyttet opp mot de tingene som følger av Lisboa-traktaten, men også for å få de konkrete sakene på dagsordenen på et tidligere tidspunkt i Stortinget og i offentligheten.

Jeg tror dette er en erkjennelse av at en sånn sak som datalagringsdirektivet hadde fortjent en mye bredere plass i offentligheten på et mye tidligere tidspunkt enn det som det har fått, som Snorre Serigstad Valen tok opp i sitt innlegg, fordi man kunne gått inn i debatten og fått fram argumenter som det hadde vært viktig at norske myndigheter og norsk offentlighet hadde tatt del i, på et mye, mye tidligere tidspunkt enn det vi har gjort.

Når det f.eks. gjelder diskusjonen som nå går om 2020-målene, som EU har direktiver om, og som har vært behandlet tidligere i år, tror jeg vi hadde hatt mye større interesse av å diskutere Norges posisjon for å kunne være offensiv overfor dem, på et mye, mye tidligere tidspunkt, enn å komme inn i ettertid og bare skal adoptere de direktivene – si ja eller nei. Til nå har vi vel strengt tatt bare sagt ja.

Her ble det tatt gode initiativer fra Høyre i forrige periode, som ble diskutert og fulgt opp fra Regjeringens side. Vi endte opp med å endre forretningsordenen for å gi komiteene større mulighet til å gå inn. Jeg tror at Presidentskapet må se på, som Svein Roald Hansen også sa, hvordan vi i Stortinget, i gruppene, kan knytte båndene tettere til våre partigrupper i Europaparlamentet for å være på den banen på et tidligere tidspunkt, og hvordan vi kan sørge for å lage konkrete prosedyrer i Stortinget som sikrer at vi får tatt debattene når grønnbøkene og hvitbøkene kommer, når debattene tas i EU. For da kan vi være sammen med våre søsterpartier og få tatt debatten samtidig med dem, og kanskje komme med nye innspill, lære og få gode innspill tilbake.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:56:47]: I kampens hete kan jeg være enig med representanten Svein Roald Hansen i at nyansene kanskje kan forsvinne hos begge parter – vi er i hvert fall enige om det.

Det som jeg synes er paradoksalt – og som må være veldig paradoksalt for dem som har ønsket en utvikling av et mer føderalt EU – er at når man har økt parlamentets makt, har folks oppslutning rundt parlamentsvalgene likevel gått ned. Det må være svært trist for dem som ønsker å se denne utviklingen.

Det som jeg synes er litt trist, også med norsk debatt, er at i stedet for å diskutere hva vi kan bruke vår rolle til, er at det alltid er noen som ønsker omkamp om det folk har sagt nei til to ganger. Vi burde heller diskutere Norges rolle. Det norske folk har i to folkeavstemninger valgt at vi ikke ønsker medlemskap. Det ser ikke ut til at det er noen stor folkebevegelse for det motsatte nå heller. Vi burde derfor bruke tiden på å diskutere hva vi kan bruke Norges unike rolle til – hvordan vi kan føre en aktiv europapolitikk, hvordan vi kan være en aktiv stemme i verden.

Presidenten: Neste taler er utenriksminister Jonas Gahr Støre, som har en taletid på inntil 3 minutter.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:57:59]: Jeg skal bruke mindre enn det!

Jeg vil si til Slagsvold Vedum at det gjør vi her dag. Vi diskuterer Norges rolle – utenrikspolitikk, innenrikspolitikk. Det er derfor ikke slik at vi må ha den diskusjonen i forhold til det valget vi tok. Det mener jeg vi må ha ambisjoner om.

Min gode venn og representant for et regjeringsparti Heikki Holmås sa at det ville vært fint å komme tidligere inn, slik at vi kunne diskutere med de andre og være med og påvirke. Det er jeg helt enig i. Men som utenriksminister vil jeg si at selv om vi blir aldri så gode til å være tidlig ute – få tak i forslagene, bruke mulighetene som EØS-avtalen gir, ha eksperter i utvalgene, være opplyst i Stortinget, få inn norske eksperter – må vi aldri skape den illusjonen at alle disse forslagene er vi ikke med på å bestemme. Det er en fundamental forskjell på de som er med i en prosess og bestemmer, som forbereder beslutninger som en statsråd skal ta til beslutning, og dem som ikke er med på utformingen og beslutningen. Jeg sier ikke dette som et innlegg for det ene eller det andre, men som en faktisk beskrivelse. Og når Europautvalget tar sine beslutninger, er det, som vi vet, på bakgrunn av en ordentlig redegjørelse for de beslutningene vi skal ta, men det er beslutninger i ettertid. Det er den modellen det er lagt opp til.

Så skal jeg være den første til å si at vi skal bruke alle muligheter vi har – de er ikke helt uendelige, men det er noen – til å være med så parallelt som vi bare kan. Debatten om datalagringsdirektivet er et slikt eksempel. Den debatten har gått i de andre landene, og den kommer i Norge nå. Så kan man si at vi burde hatt den debatten parallelt i vårt land. Jeg tenker på søsterpartier til representanten Tenden, som har vært med på å vedta dette direktivet. Jeg er ikke sikker på at de alle fortjener karakteristikken at de «ofrer

personvernet». Jeg tror at de har tatt vanskelige avgjørelser. Noen har blitt prøvet i domstolene i EU-landene. Men vi må ha med oss at karakteren av det samarbeidet vi har med EU, som er EØS-avtalen, og som det er et bredt flertall for i denne salen, og som alle regjeringer siden 1994 har styrt på grunnlag av, er en avtale der vi ikke er med på den prosessen. Og så må Det norske storting og det norske folk avgjøre om fordelene ved det er større enn ulempene ved å være med.

Dette er altså en rent faktisk opplysning og ikke et innlegg for noe spesielt syn. Og om det tolkes som det, er jeg helt bekvem med det også.

Presidenten: Neste taler er Heikki Holmås. Heikki Holmås har en taletid på inntil 3 minutter. Siden han jo er en venn av utenriksministeren, skulle vel det holde.

Heikki Holmås (SV) [13:00:28]: Det gjør det. Nå brukte vel også utenriksministeren alle sine tre minutter. Det ser her ut som om jeg bare har fått et halvt minutt – det er kanskje litt knapt?

Til min gode venn utenriksministeren skal jeg selvfølgelig ikke si noe som helst, for jeg skal si noe til presidenten. Når det gjelder innlegget fra utenriksministeren, vil jeg si at det selvfølgelig er helt riktig at folket, som kjent, har veid spørsmålet og funnet ut at fordelene ved å stå utenfor er stor. Og jeg er helt sikker på at også utenriksministeren synes det ville vært veldig all right om de tingene som ble diskutert av EU-delegasjonen, vår delegasjon i Brussel, i større grad også fattet oppmerksomheten i Norge. Jeg tror at før man får en ordenlig debatt mellom høyresiden og venstresiden om de konkrete politiske sakene også i Stortinget, vil dette være mye vanskeligere, for da blir det noe fjernt, da er det noe som skjer der nede, og vi har interesse av at dette er politiske saker som brynes mot hverandre.

Uansett hvor mye Regjeringen ønsker å være – skal vi si – aktiv i prosessen på et tidlig tidspunkt, vil det alltid være slik at Regjeringens dagsorden blir preget av de sakene som diskuteres i landet. Hvis vi hadde klart å få inn i behandlingen hvitbøker og grønnbøker, få det inn i det ordinære komitéarbeidet i mye større grad, som vi ser at de gjør i Danmark, som vi ser at de gjør i Sverige, kunne det i hvert fall være en mulighet for at dette også i større grad hadde preget debatten.

Det er klart at da EU diskuterte sitt fornybardirektiv, kunne Norge, og Regjeringen, tatt initiativ og sagt at dette er det vi står for i forhold til fornybardirektivet, dette er det vi vil gjøre. Isteden kommer vi nå i ettertid og diskuterer hvordan vi skal implementere EUs fornybardirektiv i Norge. Det å sørge for å få i gang disse prosessene, slik at vi kan være parallele, slik at vi kan drive et parallelløp og være offensive når det gjelder de sakene der vi vet at EU-landene er mer offensive enn oss, være mer kritiske på et tidlig tidspunkt der vi mener at EU-landene tar skritt i feil retning, tror jeg er vesentlig.

Så er det helt åpenbart at vi ikke sitter i rådet, og når vi ikke sitter i rådet, vil vi heller ikke ha stemmerett i rådet. Men vi skal være ærlige nok til å innrømme at vi fra nei-

siden ofte sier at vi har et enormt handlingsrom utenfor EU, og så sier kanskje de fra ja-siden at vi har utrolig stor innflytelse innenfor EU. Sannheten ligger vel et eller annet sted midt imellom, og jeg tror den ligger nærmere der jeg står enn der utenriksministeren står. Men det er straight; der behøver vi ikke være helt enige.

Men vi får alle gjøre vårt for at norske interesser ivaretas, og for at den norske politiske debatten tar opp i seg de tingene som også diskuteres og får innflytelse på og betydning for utforming av norsk lovverk og regelverk.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:03:42]: Denne saken viser mer enn noe annet at regjeringspartiene har ment at diskusjonen om biodiesel var verd å trekke inn – også i denne saken. Her er det jo regjeringsparti mot regjeringsparti.

Det jeg liker, er den konstruktive holdningen til representanten Heikki Holmås når det gjelder hvordan storting, regjering og Norge kommer i forkant av direktivene. Det utenriksministerens redegjørelse viste, var at det er en lang rekke direktiver hvor vi har kommet i etterkant, og at denne regjeringen faktisk har sviktet med hensyn til den lille muligheten Norge har for å øve innflytelse på direktivene. Vi har alle en interesse av å komme i forkant – selv med vårt utenforskap. Men det tar likevel ikke bort hovedpremisset, at vi ville hatt betydelig økt innflytelse som EU-medlem.

Representanten Holmås tar også opp viktigheten av å hente ut grønne- og hvitbøker fra EU for diskusjon i parlamentet her – og dermed komme tilbake igjen. Men samtidig tar jo ikke det bort diskusjonen som burde ha vært før: hvorfor Norge ikke har parlamentsmedlemmer i EU, hvordan vi kunne ha brukt norske både parlamentarikere og medlemmer av rådet for i større grad å øve innflytelse.

Det som nå skjer i Soria Moria I og i videreføringen av Soria Moria II, er at man har blitt enig om nærmest å ekskludere en EU-debatt på ubegrenset vis, helt fram til man får på plass en ny regjering. Det er, som det ble sagt, vesentlig forskjellig fra hva f.eks. Bondevik II-regjeringen gjorde, hvor Høyre var åpne og ærlige på at det viktigste vi kunne gjøre, var – dersom folket ønsket det – å bidra til at Norge kom inn i EU. Det skjedde ikke i den perioden. Men den mangel på debatt som nå er blant folk, bidrar jo ikke til å styrke ja-siden, det bidrar til å svekke Norges interesser.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 389)

Sak nr. 3 [13:05:56]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til inngåelse av en avtale mellom Norge og Tyskland om omgjøring av Den tyske skolen i Oslo – Max Tau til en tysk-norsk bikulturell skole (Innst. 43 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 92 (2008–2009))

Sverre Myrli (A) [13:06:33]: Dette er en gledens dag for oss som er opptatt av de norsk-tyske forbindelsene, og slik sett kunne jeg egentlig ha fortsatt innlegget mitt i forrige sak.

At Den tyske skole i Oslo – Max Tau nå blir en tysk-norsk bikulturell skole, er veldig bra. Jeg ser på det som et viktig bidrag til økt samarbeid mellom de to landene innenfor språk, kultur, utdanning og næringsliv. Den tyske skole er en veldig viktig aktør i det norsk-tyske miljøet i Oslo, sammen med den tyske ambassaden, Goethe-Institut, Norsk-Tysk Handelskammer, Norsk-Tysk Selskap og flere andre aktører. Jeg vil derfor takke Regjeringa, Tysklands ambassade og for så vidt også kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen for det som nå kommer på plass. La oss håpe at vi i fortsettelsen også kan enes om andre spørsmål som er viktige for de norsk-tyske forbindelsene, som det tyske språkets posisjon i norsk skole, muligheten for flere i Norge til å kunne se tysk fjernsyn, og at norske skoleelever skal få et annet inntrykk av dagens Tyskland enn det de får på skoleturer der de reiser fra konsentrasjonsleir til konsentrasjonsleir – bare for å nevne noen temaer. Men det kan vi ta seinere.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [13:08:09]: Siden denne saken nå er kommet til Stortinget, ønsker jeg bare på vegne av Regjeringen å gi uttrykk for tilfredsstillelse over at denne avtalen er på plass. Jeg ønsker å anerkjenne Den tyske skole, betydningen av denne skolens virke for norsk-tyske forbindelser. Jeg tror at den endringen som nå skjer med skolens status, også kommer til å føre til at flere norske elever kommer til å gå på den skolen og få tilgang på den rike språk- og kulturkretsen som Tyskland representerer.

Jeg er enig i alt det Sverre Myrli sa i sitt innlegg. Jeg vil særlig understreke betydningen av at vi i Norge fra myndighetenes side, fra det politiske Norges side og fra det sivile samfunnets side er opptatt av stillingen for tysk språk, fordi vi lever i en tid hvor det er engelsk i alle kanaler, men hvor de sentrale europeiske språkene som tysk og fransk og andre er viktige for oss. Da har jeg tro på at Den tyske skole ikke bare sender et signal om kultur, politisk samarbeid og samarbeid mellom sivile samfunn, men også er med på å holde et viktig språk i vår kulturkrets i hevd.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 389)

Sak nr. 4 [13:09:19]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om årsmelding til Stortinget fra styret for pensjonsordningen for stortingsrepresentanter (Innst. 35 S (2009–2010), jf. Dokument nr. 22 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 389)

Sak nr. 5 [13:09:45]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale med tilhørende protokoll mellom Norge og Slovenia, undertegnet i Ljubljana 18. februar 2008 (Innst. 41 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 96 (2008–2009))

Presidenten: Saken som her ligger til behandling, har ikke ligget ute i den reglementsmessige tid, dvs. 48 timer.

Med hjemmel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandler denne saken nå.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se nedenfor)

Sak nr. 6 [13:10:46]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til en skatteavtale med tilhørende protokoll mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 29. juni 2009 (Innst. 42 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 97 (2008–2009))

Presidenten: Saken som her ligger til behandling, har ikke ligget ute i den reglementsmessige tid, dvs. 48 timer.

Med hjemmel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandler denne saken nå.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 390)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1–6 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt:

I

I Retningslinjer for bruk av tilskudd fra Stortinget til stortingsgrupper og uavhengige representanter skal § 3 første ledd lyde:

Gruppetilskuddets størrelse beregnes ut fra et grunntilskudd og et tilskudd pr. representant. Grupper som er i opposisjon, dvs. grupper som ikke er med i regjering, og har 5 representanter eller flere, får i tillegg et ekstra grunntilskudd. Grupper i opposisjon og med 2–4 representanter får et halvt ekstra grunntilskudd, mens grupper i opposisjon og med 1 representant ikke får tillegg. Den gruppen som har presidentvervet, får i tillegg dekket et beløp tilsvarende 50 pst. av en rådgiverstilling.

II

Endringen gjøres gjeldende fra 1. oktober 2009.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 83 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.20.06)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse i Stortingets møte 17. november 2009 om viktige EU- og EØS-saker vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i inngåelse av en avtale mellom Norge og Tyskland om omgjøring av Den tyske skolen i Oslo – Max Tau til en tysk-norsk bikulturell skole.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 22 (2008–2009) – årsmelding for 2008 fra styret for pensjonsordningen for stortingsrepresentanter – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i å sette i kraft en skatteavtale med tilhørende protokoll mellom Norge og Slovenia, undertegnet i Ljubljana 18. februar 2008.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i å sette i kraft en skatteavtale med tilhørende protokoll mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 29. juni 2009.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 7 [13:23:00]

Referat

1. (142) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dāvøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge (Representantforslag 20 S (2009–2010))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (143) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Håbrekke, Hans Olav Syversen og Laila Dāvøy om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning (Representantforslag 21 S (2009–2010))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.24.
